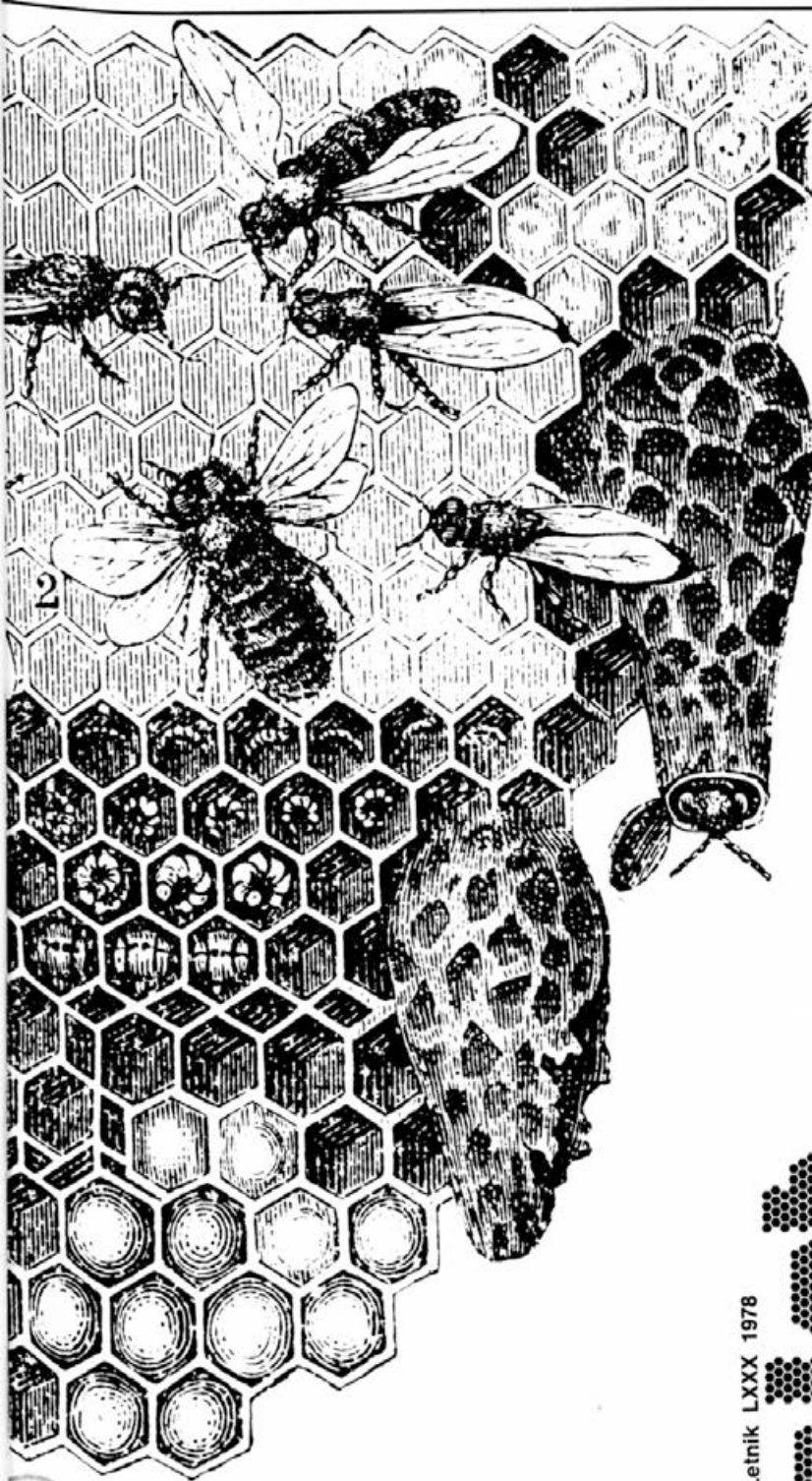

Letnik LXXX 1978

2019

2019

slovenski čebelar

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

Št. 2

1. februar 1978

Leto 80

VSEBINA

Inž. Ludvik Klun: Srečanje češko-slovaških novatorjev in racoinalizatorjev v Pardubicah	37
Prof. Edi Senegačnik: Prevažanje čebel na različne paše	41
Lojze Kastelic: Širjenje medovitih rastlin v gozdu	46
Dipl. tehn. Stanislav Kodon: Čebele in čebelji strup	48
Dušan Svava: Čebelarjeva opravila v februarju	50
Tilka Jamnik: Predstavitev panjskih končnic v francoski reviji	52
Janez Tavčar: Čebelarstva zavest	57
Ivan Krajnc: Kako sem čebelaril leta 1977	59
Julij Mayer: Pomen gradilnika v čebeloreji	61
Ivan Krajnc: Čebelarstva razstava v Zagrebu	63
Julij Mayer: Prebava pri čebelah	65
Julij Mayer: Nedisciplina ali kaj hujšega	68

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Tilka Jamnik: Koledar mednarodnih čebelarskih prireditel	69
Čebelarstva periodika v Franciji	69
Julij Mayer: Novodobne bolezni odraslih čebel	70
Martin Mencej: Jubilejna medalja Apimondije predsedniku Romunije	70

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA Prispevki za ČIC

OSMR TNICE

BILTEN MEDEX. d. e. delo na domu in kooperacija	53
Strokovno posvetovanje o uporabi čebeljih pridelkov v medicini	53
Razpis za razstavo naravoslovne fotografije v letu 1978	54
Prof. dr. Nežka Snoj: Potreba čebelje družine po zgodnjem odkrivanju kroničnih kužnih bolezni	55

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 200,00 din, ga prejmejo zastonj.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II.

Izdajateljski svet: Dušan Svava, predsednik; člani: Ludvik Klun, Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Jožko Slander in Janez Terlep.

Uredniški odbor: inž. Jože Babnik, inž. Ludvik Klun, inž. Anton Kranjc, Martin Mencej, Anton Rems, prof. Edi Senegačnik, dr. Nežka Snoj.

Glavni urednik: Janez prof. Mihelič, odgovorni urednik: inž. Ludvik Klun.

Odgovorni urednik Biltena — Medex — exp-imp. Franc Strumbelj.

Letna naročnina za nečlane 200,00, za tujino 250,00 za člane čebelarskih organizacij drugih republik 120,00 dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje naročnino v obrokih se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino.

Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636, Telefon: 20-208.
Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Zunanja stran ovitka delo inž. Janeza Suhadolca.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 6950 izvodih.
Rokopisov ne vračamo.

Po VIHARJU — foto: L. Ličen

UDK 638.061.4

SREČANJE ČEŠKOSLOVAŠKIH NOVATORJEV IN RACIONALIZATORJEV V PARDUBICAH

inž. LUDVIK KLUN

(Nadaljevanje)

Istočasno je priredila razstavo tudi lokalna organizacija, ki ima okrog 300 članov. Pokazali so nam svoje prevozne čebelnjake. Vgrajeni so večinoma na traktorske prikolice, vendar tako, da je samo del prikolice namenjen čebelam (okrog 30 panjev), ostalo pa je čebelarjev bivalni prostor (priprave za točenje, ležišče itn.).

Naslednja razstava in posvet bosta v Bratislavi ali Brnu, so nam dejali predstavniki Slovaške zveze čebelarjev (SZV), ki je prav tako kot Češka zveza čebelarjev (ČZV) podpisnica sporazuma o sodelovanju s SPOJ.

Čebele kot pospeševalni dejavnik v kmetijstvu

Čebelarji so z zadovoljstvom sprejeli predpis ministrstva za kmetijstvo in prehrano, s katerim je poenotilo višino prispevka za oprasevanje, ki ga morajo plačevati kmetijske organizacije čebelarjem. Za oprasevanje detelj je določeno 120 Kčs, za ostale kulture in sadno drevje pa 80 Kčs na panj.

Kmetijske organizacije povrnejo tudi stroške za prevoz čebel in poskrbijo za zaščito čebel pred zastrupitvami. Do nedavnega so višino pri-

Čebelarški inštitut v Dolu. Foto: avtor

spevka za opraševanje določale kmetijske organizacije same. Čebelarji so nam dejali, da je agronom v neki zadrugi zahteval plačilo za postavitev čebel k posevkom oljne repice, ker bodo imeli večjo korist (med) kot zadruga. Ker čebelarji niso pripeljali čebel, repica ni naredila semena in so jo morali podorati.

Vsi češki čebelarji, ki so združeni v čebelarški organizaciji (4 % je neorganiziranih), dobijo podporo, ki je

znašala v lanskem letu 30 Kčs na panj, za letošnje leto pa je določeno 35 Kčs (30 Kčs je prodajna cena za 1 kg medu; toliko stane tudi letna naročnina za čebelarški časopis). Seveda nas je zelo zanimalo, kaj pogojuje tak odnos države do čebelarjev. Dobili smo hudomušen odgovor, da so bili v zadnjem obdobju trije predsedniki vlade čebelarji...

Razlogi so seveda ekonomske narave. Njihovo kmetijstvo si zelo priza-

Predstojnik čebelarskega inštituta inž. Veselý v »obletni hali«. Foto: avtor

Delegacija SPOJA in predstavniki Češke zveze čebelarjev pred plemenilno postajo ČSV v Bakovu. Foto: avtor

deva povečati pridelek hrane. V kmetijstvu so z agrotehničnimi ukrepi domala izkoristili rezerve, ostale so še čebele kot pospeševalni dejavnik. Ko so njihovi znanstveni delavci ugotovili, za koliko se poveča donos semen ali plodov pri rastlinah, ki so jih oprašile čebele, je bila podpora čebelarjem ekonomsko utemeljena. V ilustracijo podajamo njihove ugotovitve za nekatere rastline:

- črna detelja: 6 panjev čebel na ha poveča donos semena za 36 %
- oajna repica: 6 panjev čebel na ha poveča donos semena za 29 %
- sončnica: 6 panjev čebel na ha poveča donos semena za 43 %
- jablana: 6 panjev čebel na ha poveča donos plodov za 38 %
- hruška: 6 panjev čebel na ha poveča donos plodov za 36 %
- kumare: 3 panji čebel na ha povečajo donos plodov za 42 %
- jagode: 5 panjev čebel na ha poveča donos za 55 %

Da bi izkoristili za opraševanje tudi manjša čebelarstva, daje Zveza

brezobrestna posojila za ureditev prevoznih čebelnjakov do višine 40 % cene vozila. Zveza daje društvom brezplačno v najem tudi tovarne prikolice za osebne avtomobile. V lanskem letu so dali društvom 100 prikolic.

Po letu 1948 so množično ustanavljali pri kmetijskih in gospodarskih zavodih in zadrugah čebelnjake s 50 do 100 panji, ki so jih vodili absolventi srednje čebelarške šole v Nasavrakah, ki jo je organizirala Zveza leta 1951. V 10 letih je šola dala nad 1000 absolventov. Vsi so dobili zaposlitev na omenjenih čebelarstvih. Ta so leta 1962 štela že 155.000 panjev. Po tem času pa so nastale spremembe v gospodarstvu, zavodi in zadruge so se začeli usmerjati v rentabilno glavno proizvodnjo, medtem ko so čebelarstva bila nerentabilna in so se jih hoteli čimprej znebiti. Da so bila čebelarstva nerentabilna, je treba iskati vzrok tudi v tem, da je bila tehnologija taka kot v manjših zasebnih čebelarstvih. Sedaj imajo v teh čebelarstvih še okoli 40.000 panjev, pa je bilo treba zato tudi manjša zasebna čebelarstva čimbolj vključiti v opraševanje.

Centrifuga za vosek v
Čebelarški šoli v Nasavrkah. Foto: avtor

Iz dosedanjih izkušenj je očitno, da se sodobno kmetijstvo z načrtovano proizvodnjo ne more učinkovito dogovarjati z velikim številom malih čebelarstev, in so zato potrebni večji specializirani čebelarški obrati, ki bi skrbeli za oprasovanje. Vzorec takega obrata je čebelarska farma v Tachovu, ki smo jo omenili v prejšnji številki.

Med

— pomemben prehrambeni proizvod

Na Češkem potrebujejo letno za ljudsko prehrano in izvoz okoli 3000 ton medu. Državna podpora čebelarjem je usmerjena tudi v to, da čebelarji pridelajo in zberejo omenjeno količino medu. Zberejo jo kljub temu, da je ta med odkupljen po 22,5 Kčs, medtem ko je maloprodajna cena 32 Kčs. Prav tu se pokaže v veliki meri organiziranost čebelarjev in njihov odnos do družbenih potreb. Imeli so primer ali dva, da so med uvozili, vendar je analiza pokazala, da je slabši od domačega, pa je bil zato dan v industrijsko predelavo in ne na tržišče.

Matica je osnova uspešnega čebelarjenja

Da bi zadovoljili rastoče potrebe po medu, saj ga bodo leta 1990 potrebovali trikrat več (1 kg na prebivalca), že danes načrtno rešujejo problem večjega donosa medu. Spoznali so, da tehnologija in panjska oprema ne moreta več dosti vplivati na donos in da lahko največ doprinese mlada, kvalitetna matica. V inštitutu so ugotovili, da se z »osvežitvijo«[»] krvi ali medrodovnim križanjem med domačo kranjico in kranjico iz alpskih predelov (uvozili so manjše število kranjskih matic iz Avstrije) poveča donos za okoli 30 %. Zato so ustanovili mrežo vzrejevalnih postaj, ki so pod stalnim nadzorom čebelarskega inštituta. Uvedli so umetno osemenjevanje matic, ter stalno kontrolo potomstva. Skupno imajo okoli 40 vzrejevalnih postaj, v katerih vzredijo letno okoli 150.000—170.000 matic, vendar to še vedno ni dovolj, kajti letno bi potrebovali za zamenjavo v 700.000 družinah 300.000 matic. Tudi za vzrejo matic daje ministrstvu dotacije tistim vzrejevalnim postajam, ki vzredijo letno nad 500 matic ter tako spod-

buja množično vzrejo matic. Dotacija na matico znaša 20 Kčs (cena oplojene matice do 15. junija je 80 Kčs, kasneje pa 60 Kčs. Neoplojena matica stane 20 Kčs).

Zveza si prizadeva, da bi dotacijo za vzrejo matic dobili tudi vzrejevalci, ki dokažejo, da prodajajo plemenske matice.

Kako hitro realizirajo projekt vzreje matic, nam pove podatek, da je v letih 1971—1975 narastlo število vzrejenih matic za trikrat (okoli 20.000 matic). Naslednje leto pa so vzredili že okoli 140.000 matic. Vzrejevalne postaje dobijo vsako leto pet plemenskih matic, dobijo regres za zdravila in imajo brezplačen pregled matic na nosemo.

Vzrejevalna postaja

Češke zveze čebelarjev v Bakovu

Krajevna čebelarska organizacija je dobila od ministrstva zapuščen, zidan

čebelnjak, ki so ga prizadevni čebelarji preuredili s prostovoljnim delom v vzrejevalno postajo. V stavbi so uredili stanovanje, čebelnjak, sobo za sestanke in delavnico. Kasneje je postajo prevzela Zveza. Sedaj jo vodi njen uslužbenec, čebelarski mojster Jiří Petera. Na postaji imajo 60 družin, ki jih potrebujejo za vzrejo matic. Poleg teh imajo še 60 gospodarskih družin za pridobivanje medu in za opraševanje. Te družine so oddaljene od postaje okoli devet kilometrov. Vsako leto dobijo iz inštituta pet oplojenih matic za nadaljnje razmnoževanje. Vzrejene matice preizkušajo v gospodarskih panjih in o rezultatih poročajo inštitutu. Tako izbirajo najboljše matice. Enako delajo tudi ostale vzrejevalne postaje. Lansko leto so vzredili okoli 800 matic. Zveza ima poleg omenjene še tri vzrejevalne postaje, na katerih dela sedem čebelarjev.

UDK 638.147

PREVAŽANJE ČEBEL NA RAZLIČNE PAŠE

Prof. EDI SENEGACNIK

Sodobnega uspešnega čebelarjenja si danes ne moremo več zamisliti brez prevažanja na različne paše. Pri nas v Sloveniji so namreč minili tisti zlati časi, ko so čebele lahko nabirale celo leto na medovitih travnikih, potem v gozdovih in jeseni še na ajdi. Ta je dobro medila in dajala čebelam ne samo izdatno in dobro zimnico, ampak je navadno tudi napolnila vse čebelarjeve lonce. Čebelarji so bili torej brez skrbi. Če že ni bilo cvetličnega ali gozdnega medu, so se nadejali žlahtnega ajdovca. Različni sodobni

agrotehnični ukrepi od izsuševanja zamočvirjenih tal, gnojenja z umetnimi gnojili, uporabe herbicidov in škropljenja so močno spremenili naša tla. Najprej je moral izginiti nadležni plevel, med katerega so sodile pogosto najbolj medovite rastline. Tako so začeli usihati naši najbolj medoviti viri, najprej z naših polj, potem tudi iz gozdov, kjer so vneto trebili nadležno in nekoristno grmičevje. Ko je prenehala mediti še ajda, je čebelarje močno zaskrbelo, kaj bo odslej s pašo in njihovimi čebelami. Zaskrbelo je pred-

Paša je na višku

vsem čebelarje z večjim številom panjev. Njihove čebele niso dobile doma niti za sebe, kaj šele za čebelarja. Treba je bilo močno premisliti, kaj naj ukrenejo zdaj. Prevažanje so slovenski čebelarji poznali že od nekdaj. Pri nas doma pa je bilo bolj lokalnega značaja, saj čebelarji niso šli na večje daljave. Prevažali so le tako daleč, da so iskri konjiči v eni noči dosegli bližnja pasišča. Naši predniki so prevažali spomladi na pomladansko reso, pod obronke gozdov pa še na vrbo, zlasti ivo, na akacijo, pozneje na travniško pašo in tudi gozdno, jeseni pa na ajdo.

Po prvi svetovni vojni so prišle tudi k nam vesti o pravem čebeljem eldoradu v drugih pokrajinah naše države, kjer se razprostirajo širni akacijevi gozdovi, pisane poljane zlato rumene oljne repice, lipovi gozdovi, metvica, sončnice in v Liki še dišeče obmorske rastline: materina dušica, žepik in jesenska resa. Prava čudežna dežela, kjer se zares cedi med! Te vabeče vesti so prinesli naši železničarji in ti so bili prvi, ki so se odpravili s čebe-

lami na pot. Z vlakom seveda, saj takrat ni bilo hitrih tovornjakov in tudi ne asfaltiranih cest, o katerih smo takrat lahko samo sanjali. Tako se je začelo in prav ti naši pionirji so uspeli. Zgledi so potem vlekli. Kmalu so železničarjem sledili še drugi. Za akacijo so začeli izkoriščati tudi lipo, bosiljak in sončnice. Končno je prišla na vrsto še Lika in Dalmatinsko Primorje z otoki vred. Čebelarji pravijo, da je tu sploh ena sama dolga pomlad. Ko se mi sredi zime odevamo v kožuhe in tople plašče, na otokih bujno cvete rožmarin, sivka in ne vem kaj še vse.

Naši vedno podjetni in sposobni čebelarji so vsemu temu močno prisluhnili, saj so celo iz tujine prihajale vesti, da je Jugoslavija za čebele pravi raj. Namigovali so celo, kaj vse bi oni storili z našimi pašami. Vsi jugoslovanski čebelarji so to že vedeli in spoznali, da je naša dežela s svojo čudovito geografsko lego in še bolj čudovitim rastlinstvom zares obljubljena dežela. Vse to je prišlo prav tistim slovenskim čebelarjem, ki so hoteli

razširjati svoja čebelarstva in seveda uspešno čebelariti.

Tako se je začelo že po prvi svetovni vojni. Takrat prevaževalcev poleg že omenjenih železničarjev — ni bilo mnogo. Prevozi niso bili dragi, saj je nudila železnica pri prevozu znaten popust. Prevaževalci so postavljali svoje čebele kar ob železniških tirih ali pa na postajah, da stroškov ni bilo preveč. Pravo prevažanje na velike razdalje pa se je razvilo šele nekaj let po osvoboditvi in to z razmahom motorizacije in z asfaltiranimi cestami, ki so začele povezovati naša republiška mesta. Prevaževalci so kmalu ugotovili, da prevoz s tovornjakom ni dražji kot z vlakom, poleg tega pa je še hitrejši, ker ni toliko prekladanja in tudi ne naporov ter težav, ki so jih pogosto povzročali neuvidevni železniški organi. Zdaj se je šele začelo razvijati naše prevažanje in z njim seveda tudi rentabilno izkoriščanje različnih paš. Prevozi s tovornjaki so zares idealni: hitri, brezhibni in tudi ne predragi. V eni sami noči lahko prevozimo 500 km in še več. V jutranjih urah smo že na svojih zaželenih pasiščih z vsemi čebeljimi družinami, ki so prišle zdrave, in kar je pri prevažanju najvažnejše — nepoškodovane ali kakorkoli prizadete, na cilj.

Prevoz čebel na večje ali manjše razdalje pa ni tako preprosta zadevica, kot bi si kdo morda mislil; zlasti za začetnika ne. Marsikaj je reba vedeti in zato se mora začetnik pozanimati pri izkušenih tovariših, ki so že bili na poti. Na tem mestu ni mogoče vsega povedati. Prav gotovo pa je, da gremo na pot le z zdravimi in močnimi čebeljimi družinami. Samo od takih lahko pričakujemo koristi, saj so stroški tudi danes še vedno precejšnji, paše pa kot vselej nezanesljive. Vedimo, da nam jo vreme pogosto zagode. Morda med le nekaj dni in že je po paši. Močne družine pa bodo tudi v

nekaj dneh lahko napolnile medišča, slabiči pa nič. Čebelarji, ki nimajo večjega števila panjev, pa naj se združijo in s svojimi panji napolnijo tovornjak. Tako je omogočeno tudi malim čebelarjem, da se odpravijo na pot. Kdor se že odloči za to ali ono pašo, naj se natančno prepriča, kako izdatna je in ali se sploh splača oditi na tako dolgo pot. Drugo pa je, kje je ta paša. Nikar ne peljite čebel na slepo srečo in z uteho, da bomo tam že našli prostor za naše panje. Nič kako priporočljivo je, da gre čebelar sam na teren, si ga natančno ogleda, izbere primerno pasišče ter se dogovori tudi z lastnikom zemljišča glede čuvanja in odškodnine. Naj pri tem ne pozabi urediti stvari s sosednjimi čebelarji ali čebelarско organizacijo in občino, če to zahtevajo. Prihranili si bomo marsikako nevšečnost. Iz leta v leto je več težav, ki jih ne povzročajo samo nekatere občine in samovoljni čebelarji domačini, pač pa tudi prevaževalci. Ne pojdemo na pot brez veterinarskega potrdila o zdravju naših čebel. Tega pustimo pri lastniku zemljišča, prav tako pa tudi svoj natančni naslov. Nikar ne postavljajmo čebel v bližino domačih čebelarjev ali tja, kjer so že morda cele skladanice panjev. Imeli bomo težave pri točenju in v brezpašnem času. Vemo pa tudi, da se bolezni vedno bolj širijo in marsikdo jo je že skupil prav na takih skupnih preobloženih pasiščih.

Katere paše pa sploh prihajajo v poštev v sosednjih pokrajinah oziroma republikah. Naši čebelarji, ki vneto prevažajo, imajo že mnogo izkušenj. Prva zelo vabljava paša je spomladi na oljni repici, ki jo sejejo zlasti veliko v Slavoniji. Na tej paši se čebele odlično razvijajo za naslednjo akacijevu pašo. Ob ugodnem vremenu pa napolnijo tudi medišča, kar se je zgodilo tudi lansko pomlad. Za repico sedi potem akacija, ki raste pri nas

od Prekmurja pa tja do romunske meje. Največ jo je v Srbiji v Deliblatski peščari, v Šumadiji, Mačvi, Vojvodini, Bačnki, Baranji in tudi v Slavoniji. V višinskih predelih ožje Srbije cveti akacija pozneje in jo lahko čebelarji dvakrat izkoriščajo. Lahko izkoriščamo tudi akacijo najprej v Srbiji, potem pa pri nas v Prekmurju. Po akaciji je v Slavoniji na prostranih travnikih dobra travniška paša, ki jo dopolnjuje še medovita amorfa. Ta se razprostira vse od Novske pa tja do Beograda. Na Fruški gori zacveti potem lipa, ki pa je zelo muhasta in ne med vsako leto. Na Bosanskem predgorju zacveti potem v juniju še pravi kostanj, kmalu nato pa v Gorskem Kotaru smreka in hoja pa tudi travniki. V juliju zacveti na Lonjskem polju metvica na prostranih vojvodinskih ravninah pa na požetih njivah, ki jih niso preorali, bosiljak. Prav v tistem času zacveto tudi sončnice, ki včasih niso bile cenjene zaradi lepljivosti cvetov, ki so uničevali čebele. Odkar pa sejejo nizko rastočo rusko sončnico, ki ne lepi in tudi dobro med, je postala izredno pomembna medovita rastlina. Zadnja leta so začeli sejati novo »križano« sončnico, ki daje še boljše med. V Jugoslaviji zasejemo sončnico na površini kakih 250.000 hektarov. Na to pašo bi torej lahko prepeljali vse čebelje panje v naši državi, ko bi jih smotrno porazdelili. Prav gotovo postaja ta paša vedno bolj vabljiva in pomembna, kajti paša v Liki je vedno bolj problematična.

Jeseni prevažajo potem naši čebelarji svoje čebele v Liko in ob morje, kjer imajo čebele zares pogrnjeno tratico, kadar je vreme ugodno in je dovolj padavin. Tu zdaj vabijo materina dušica, jesenska resa in žepek. Toda te paše so varljive in omenjene rastline ne mede vsako leto enako. V septembru zacveti potem še grmičasta resa v Dalmaciji južno od Splita ter na otokih. Tam imamo pa poteri

še druge paše v našem zimskem času npr.: rožmarin, sivko in še druge. Naši čebelarji, ki so izkoriščali različne paše na otokih, pa so bili večinoma razočarani. Saj so jim mrzli vetrovi in burja skoro uničili čebelje družine. Zato se vračajo na prezimovanje domov. Tako je tudi prav. Le verjemi-mo, da se je naša čebela v dolgih tisočletjih že privadila na našo klimo in da mora imeti potem pozimi svoj počitek in mir.

Omenil sem že, da se je v zadnjih letih motorizacija pri nas silno razmahnila. Segla je seveda tudi med nas čebelarje. Skoro ga ni med nami, ki ne bi imel svojega vozila. In še več! Stroški pri prevozih s tovornjaki postajajo vedno večji, problem delovne sile pri nakladanju in razkladanju pa je postal skoro nerešljiv. Spet so jo pogruntali naši podjetni in razumni prevaževalci. Omislili so si odslužene avtobuse, stare prikolicе, rabljene tovornjake in na mah ter preko noči so rešili zavozlani problem prevažanja. Ta vozila so preuredili v prevozne čebelnjake in danes že lahko vidimo lične avtobuse, velike prikolicе z vlačilci in tovornjake, ki so postali lični prevozni čebelnjaki na kolesih. V eni sami noči prevajajo več sto kilometrov. Seveda rekateri tudi sami šofirajo, drugi pa najamejo šoferje, ki so še vedno cenejši kot najeti delavci pri razkladanju. Vidimo pa tudi manjše enosne traktorske prikolicе ali manjše prikolice za 40 ali 60 panjev, ki jih lahko potegnejo traktorji v nekaj urah pa bližnja pasišča. Tu ni nobene problema, saj ima traktor skoro vsaka kmečka hiša. Poglejmo še, kako so rešili ta problem naši mali čebelarji, ki imajo po 10 ali 20 panjev. Ti so si omislili primerne prikolicе, ki jih preprosto pripno k svojemu oseb-nemu vozilu in preko noči prepotujejo z njimi tudi 100 km ali še več. Nekateri imajo posebno kovinsko ogrodje za panje. Tega prepeljejo na pasišče, pri-

koliko pa potegnejo izpod panjev in že gredo lahko po ostale panje. Drugi spet puste prikolico samo na pasišču in gredo po drugo. Še in še bi lahko naštevali praktičnost ali pravo izumiteljstvo naših naprednih čebelarjev, ki vedo, da je uspešnost našega čebelarjenja samo v prevažanju. Vse to so napravili naši mali čebelarji in tudi veliki na svoje lastne stroške in največkrat po svojih zamislih. Moramo jim samo čestitati, saj smo prav s tem modernim načinom prevažanja na različne paše vstopili med najbolj napredne čebelarje.

Pionir srbskih čebelarjev prof. Živanovič, s katerim lahko primerjamo našega velikega Žnideršiča, je napisal v svoji knjigi o naprednem čebelarjenju na naslovni strani svoj motto: »Na osovini se rodi med.« Te prero-

ške besede velikega mojstra so torej že zdavnaj navdahnile naše čebelarje prevaževalce, ki so bili pionirji pri izkoriščanju paš v drugih republikah. Tudi danes vodijo te misli naše prevaževalce. V prihodnosti pa naj navdahnijo tudi tiste naše male čebelarje, ki bodo lahko s svojimi osebnimi vozili in prikolicami pomnožili vrste slovenskih prevaževalcev. S tem bodo tudi oni pomagali izkoriščati velike zaklade, ki nam jih daje narava.

Brez naših čebelic ter vnetega prizadevanja čebelarjev prevaževalcev, bi ti žlahtni zakladi izginili v nič in jih ne bi bilo. Seveda pa bi imela veliko škodo vsa naša skupnost.

V prevažanju in izkoriščanju različnih paš leži torej vsa pomembnost našega čebelarstva.

Referat (S posvetovanja 1978)

OBVESTILO

Vse čebelarje prevaževalce čebel, ki nameravajo pripeljati čebelje družine na naše območje — občine Črnomelj, na kakršno koli pašo obveščamo, da se morajo predhodno javiti pri predsedniku ali tajniku Čebelarskega društva Črnomelj in predložiti potrdilo o zdravstvenem stanju pripeljanih čebel, ki mora biti izdano spomladi 1978 od pristojnega veterinarskega inšpektorja. To velja tudi za vsak premik čebel iz stalnega kraja.

Sklep upravnega odbora
Čebelarskega društva Črnomelj
68340 Črnomelj
Predsednik: Ivan Blšek

PRODAM

20 naseljenih nakladnih panjev, čebele so bile na jesenski paši v Liki.

Danijel Batič, Šempas 156, 65261 Šempas

KUPIM

Kupim naseljene AŽ panje.

Milan Breznik, Hardek 1, 62270 Ormož

ŠIRJENJE MEDOVITIH RASTLIN V GOZDU

LOJZE KASTELIC

S svojim rastlinskim in živalskim svetom predstavlja gozd tisto sredino, v kateri se čebele najbolj počutijo. Pravzaprav so čebele sestavni del gozda, saj so izrednega pomena kot oprashačevalke žužkocvetnega rastlinstva v njem. Brez njih bi bilo naravno ravnotežje v gozdu usodno prizadeto!

Prve stike s čebelo je človek navezal v gozdu, kjer je tudi najprej zastavil donosno čebelarjenje. Zlasti v srednjem veku se je močno razmahnilo tako imenovano gozdno čebelarjenje, ki je bilo po zgledu drugih gospodarskih dejavnosti organizirano v cehovske združbe, oz. bratovščine. Šele pozneje je človek prenesel prve ulje iz gozda v bližino svojega doma, kjer je obdeloval zemljo. Spričo vse večje uporabe umetnih, največkrat za čebele škodljivih gnojil in škropiv pri obdelovanju zemlje, pa danes zopet postaja gozd za uspešno čebelarjenje vedno pomembnejši in bo — kot kaže — kmalu postal odredišče zatočišče čebel in čebelarjev.

Žal tudi sodobno gojenje gozdov čebelarjenju ni preveč naklonjeno. Z načrtnim pogozdovanjem izginja iz naših gozdov medeča podrast, kot so resje, borovničevje, malinje in podobno. Prav tako se redčijo za čebele izjemno pomembne grmovnice, leska, krhlika, črni trn, dren, češmin in še mnoge druge. Večino medečih dreves pa smatrajo gozdarji kot gozdni plevel in jih ponavadi iztrebijo že pri prvem redčenju mladega gozda. To so zlasti vse vrste vrb, topolov, pa tudi gozdnega sadja, lipe in celo robinje (akacije).

Kaže, da sodobni gozdarji pri svojem delu vse premalo cenijo prisotnost čebel v gozdu. Prav tako lovci

in drugi predstavniki gozdnega gospodarstva. Premalo upoštevajo dejstvo, da brez čebel v gozdu ne bo jagodičevja in drugih gozdnih sadežev, brez njih pa ne gozdnih živali, zlasti ptic, katerim so gozdni sadeži vsakdanja hrana. Zato največkrat ne ukrenejo prav ničesar, da bi privabili v gozd čebele, ali pa jih v njem vsaj obdržali.

Širjenje medovitih rastlin v gozdu je dolgoročnega pomena. Grm ali drevo, ki ga zasadimo danes, bo privabljal čebele šele čez več let. Brez vsestranskega sodelovanja čebelarjev in gozdarjev pa se utegne zgoditi, da bo medeče drevo ali grm, katerega bo zasadil čebelar, gozdar iztrebil, kot nadežen prikradek v gozdu.

Pri širjenju medovitih rastlin v gozdu bomo potemtakem uspešni le v najtesnejšem sodelovanju z ostalimi nosilci gozdnega gospodarjenja. Na srečo postaja v zadnjem času spričo potreb lesne in celulozne industrije vse bolj cenjen les nekaterih, za čebelarje važnih dreves. Značilen primer je divja češnja, katero so donedavna gozdarji izločali iz gojitvenih sestojev, danes pa je že cenjena kot dobrodošel sestavek mešanega gozda.

Na tej točki bi se morali torej srečati čebelarji in gozdarji. Dogovoriti bi se morali, kolikšen odstotek za čebele pomembnih dreves naj bi se pustilo v mešanih gozdovih, kateri so iz gojitvenih razlogov najbolj zaželeni. Največkrat bi se tako dogovorjen odstotek na posekah že sam zasejal, morali bi ga le pustiti rasti, sicer pa bi se z ustrezno akcijo manjkajoče število dreves zasadilo. Vrbe, topoli, javori, jeseni, lesnike, divje češnje in hruške, pa tudi žlahtni kostanj in robinija bi pomenili v takih mešanih go-

Čebelnjak je ostal osamljen. Foto: J. M.

zdrovih neprecenljivo pašno bogastvo za čebele.

Posebno poglavje pri širjenju medovitih dreves zasluži širjenje, oz. obnavljanje čistih gozdnih sestojev, kateri pomenijo čebelarstvu bolj ali manj redno glavno pašo. To so predvsem sestoji robinje (akacije), žlahtnega kostanja, pa tudi javora, lipe in jesena. Najpomembnejša med njimi je robinja, saj daje osnovo za donosno čebelarjenje več kot polovici jugoslovanskih, pa tudi polovici evropskih čebelarjev. Po svoji pašni vrednosti daleč prekaša vse drugo medeče rastlinje.

V čistih gozdnih sestojih je pri nas robinja najbolj razširjena v Vojvodini. Vendar so ravno v tej pokrajini gozdarski strokovnjaki ugotovili okoli 70 odstotkov zastarelih površin. Skupaj s čebelarji so se lotili pomlajevanja. To je velik načrt, ki je že našel pot tudi v meddržavne pogovore: selekcionirane sadike bodo namreč nabavili iz Madžarske! Podobno stanje z robinjinimi gozdovi je tudi pri nas v Prekmurju in Medjimurju. Zaradi tega bi se bilo nujno treba tudi v teh krajih lotiti podobnega načrta pomlajevanja, sicer bomo kmalu ostali brez teh pasišč.

Razen v Prekmurju in Medjimurju uspeva robinja v naši republiki še na Goriškem. Strnjene sestoje pa so v zadnjem času močno razredčili dvolastniki, se pravi lastniki z onstran meje. Zato bo tudi tu treba posvetiti posebno skrb obnovi robinjinih gozdov ter na ta način ohraniti bogastvo pasišč, kamor prepelje vsako leto več sto čebelarjev tisoče svojih panjev.

Medtem ko v svetu robinja daleč prednjači, pa jo v naši ožji domovini po svoji pomembnosti za čebelarstvo prekaša žlahtni kostanj. Razprostranjen je domala na vsem območju Slovenije in sosednih predelov Hrvaške. Raste v strnjenih sestojih, največ pa ga je v mešanih gozdovih. Širjenja žlahtnega kostanja bi se torej kazalo lotiti v dveh smereh in sicer z obnavljanjem čistih sestojev ter s čim večjo udeležbo v mešanih gozdovih. Isto velja tudi za javor in jesen, medtem ko lipa kot gozdno drevo pri nas bolj slabo uspeva. Zato ji je bolje nameniti prostor ob robu gozda ali v mejnih nasadih.

Za čebelarstvo nadvse koristno je tudi obvodno grmovje in drevje, katerega predstavniki vrbe, topoli in jelse dajejo čebelam prvo izdatnejšo pašo. Širjenje obvodnega grmovja in

drevja je sila preprosto, saj se jih večino, zlasti vrbe, lahko razmnoži s potaknjenci. Med čebelarji bi morala obveljati obveza, da bi vsak v svojem okolišu pripravil čimveč potaknjencev ter z njimi zasadil vse obvodne prazne prostore, zlasti naplavnine, nasipe in obrežja. Medtem ko vse vrste vrb razmnožujemo s potaknjenci, pa bomo pri najpomembnejši med njimi — ivi, uspešnejši z grebenicami.

Med lepotičnimi drevesi in grmovjem je mnogo takih, ki nudijo čebelar bogato pogrnjeno mizo. Zato bi morali čebelarji pristaviti svoj lonček tudi pri urejanju parkov, vrtov ter drugih, zlasti občestnih nasadov. Japonska sofora, pajesen, glediševke, amorfa in še mnogo drugih dreves ter grmovja bodo v okras slehernemu parku ali nasadu, čebele pa jih bodo veselo obletavale, zlasti takrat, ko drugje ne bo posebnega medenja.

Navedena drevesa in grmovnice dajejo čebelar nektarno in obnožinsko

pašo na svojih cetovih in abrankih. Pod pravim gozdnim medenjem pa čebelarji ponavadi razumemo listno medenje, katerega povzročitelji so rastlinski zadejalci, predvsem razne ušice in kaparji. Najčesteji gostitelji teh zajedalcev in hkrati najbolj medeča drevesa so hoja in smreka med iglavci ter hrasti med listavci. Vendar, kadar — kot pravimo čebelarji — v gozdu zamedí vsak štor, kar se dogaja le v določenih letnih razdobjih, so z mano obdarjena domala vsa gozdna drevesa, od hrasta pa preko bukve, topolov, brez in javorov, vse do sadnega drevja, zlasti breskve in češnje.

Čeprav pomeni listno medenje nad vse pomembno postavko v našem čebelarstvu, pa o širjenju medovitih rastlin v tem smislu ni potrebno govoriti. Kadar nastopi tako medenje, je že na obstoječem drevju in grmovju toliko mane, da je dovolj za skoro neomejeno število panjev.

UDK 638.178.8

ČEBELE IN ČEBELJI STRUP

KODON STANISLAV dipl. tech. CSSR

Značilen znak medonosnih čebel je, da imajo pripadnice ženskega spola želo, ki ga potrebujejo za obrambo. Matica uporabi želo le v zelo redkih primerih. Ob vbodu žela priteče iz strupnega mešička strupena snov, ki jo izloča strupna žleza.

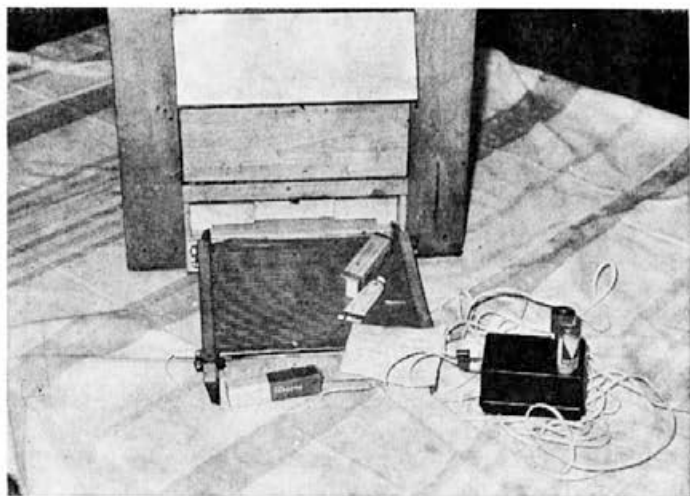
Sestav strupa — količina in jakost — je odvisna od starosti čebel, letnega obdobja ter od sprejete beljakovinske hrane — cvetnega prahu. Čebele, ki sprejemajo omejene količine cvetnega prahu, nimajo samo manj

strup, temveč je v njem tudi manj beljakovin.

Mlade čebele iz prvih pomladnih generacij imajo največ strupa. Kasneje se njegova količina zmanjšuje. Sestav strupa se spreminja z letnim obdobjem. V prezimujočih čebelah je tvorba strupa prekinjena, ostane pa možnost ponovne obnove.

Starim čebelar se količina strupa povečuje s povečano količino použitega cvetnega prahu. Količina strupa v strupnem mešičku doseže maksimum

Baterijski zbiralnik čebeljega strupa. Foto: L. Klun

tedaj, ko čebela postane stražarica. To je 16 do 18 dni po izleženju. Po piku, ko čebeli želo ostane, se količina strupa po nekaj dneh obnovi. Ta obnova se pri mladih čebelah lahko večkrat ponovi. Pri starih čebelah pa obnova preneha.

Ob piku se iz žela izloči strup kot tekočina, s katero je napolnjen strupeni mešiček. To ni čisti strup, temveč vodna razstopina strupa. Izločena kapljica te razstopine tehta okoli 0,3 miligrama. Teža je odvisna od velikosti čebele, letnega obdobja in izdatnosti paše.

Čebelji strup je snov beljakovinskega značaja. Vsebuje več sestavin, ki imajo koristne farmakološke lastnosti: histamin, fosfolypaza A, hyaluronidaza, enteramin in linin. Doslej je bilo v čebeljem strupu najdenih 18 aminokislin ter bil dokazan hemolitični učinek. Za človeka, ki normalno reagira, čebelji strup ni nevaren, je pa neprijeten, boleč ter povzroča pri nekaterih ljudeh lokalne ali pa kompleksne simptome. Praviloma nastane na mestu pika manjša ali večja pordečitev ter večja ali manjša oteklina. Le v redkih primerih, to je tedaj, ko je prizadeti preobčutljiv (alergičen), na-

stane močna oteklina, znižanje krvnega pritiska, povečan utrip srca, otežkočeno dihanje, povečanje temperature in koprivnica, včasih tudi driska in bruhanje. V posebno nevarnih primerih je potrebna zdravniška pomoč.

Čebelji strup pa ni samo neprijetnost. Njegovi zdravilni učinki so znani predvsem pri zdravljenju revmatičnih obolenj, kjer ga uporabljajo v obliki injekcij ali maž. Znane so tudi metode z direktnim ubodom čebel na določena mesta pacienta, vendar se v praksi niso uveljavile.

Da bi lahko čebelji strup uporabili v zdravilstvu, ga moramo od čebel odbrati. Danes uporabljamo v praksi predvsem dve metodi odbire čebeljega strupa. Pri eni čebele ostanejo pri življenju, pri drugi pa ne.

Zbiralnik strupa je sestavljen iz lesenega okvirja, na katerem so pritrjene vzporedne žice, priključene na izmenični električni tok. Okvir je položen pred žrelo panja. Čebele dobe ob dotiku z žico udarec električnega toka, ki čebele razdraži, da pikajo v gumo, podstavljeno pod žicami. Žela ostanejo v gumi skupno s strupnim mešičkom. Po končanem odbiranju

odstranimo gumo, žela pa posušimo in ostrgamo.

Če namesto gume uporabimo nylon ali podoben material, želo ne ostane v njem. Prestreže pa se sam strup. Plošča se po odbiru spere. V tem primeru ostanejo čebele žive. Je pa na ta način odbranega manj strupa. Strup je treba odbirati od večjega števila panjev naenkrat. To zahteva večje število zbiralnikov. Hkrati odbiranje od več družin je nujno zaradi gospodarskih razlogov. Družine so razdražene, čebele postanejo napadalne in pikajo. Čebelarji morajo upoštevati to in odbirati strup v predvečernih urah, da bi se čebele čez noč delno umirile.

Pri enem odberu je mogoče odbrati od ene družine okrog 2 do 4 g čebeljega strupa. Za 1 kg čistega strupa je potrebno okoli 500 kg čebel.

Če odbiramo strup tako, da čebele poginejo, je potrebno dobro pretehtati, kdaj odbirati, da bi ne porušili biološkega ravnotežja čebelje družine. Ugodnejša je metoda, pri kateri ostanejo čebele žive, ker jo je mogoče ponavljati tudi pri čebelah, ki predstavljajo višek.

Predelavo čebeljih žel ali strupa je mogoče izvajati samo v laboratorijih ali farmaceutskih zavodih.

prev. L. KLUN

UDK 638.124.2

ČEBELARJEVA OPRAVILA V FEBRUARJU

DUSAN SVARA

Februar je glede temperature podoben januarju. Za kontinentalno podnebje, kakršno vlada v večjem delu Slovenije, je značilno, da so najnižje temperature v februarju. Vendar se to v najbližji preteklosti velikokrat ni uresničilo, tako smo imeli zadnja leta več zimskih mesecev toplih in suhih. Ne glede na temperature, je to mesec, v katerem je v zraku nekak prelom — vse več je toplih in sončnih dni. Te spremembe neposredno vplivajo na življenje v panju. Kaj se dogaja v panju v tem mesecu?

Če je matica v januarju zaleгла le par deset celic na obeh straneh sata, je v februarju ta površina že večja in nemalokrat zavzema pri močnih družinah tudi tretjino sata.

Kolikor slabotne zimske žarke spremlja južni veter, se na prisojnih krajih dvigne toplota na 10—14° C.

Pri tej temperaturi se zimska gruča v panju razširi in večina čebel trumoma zapusti panj in pleše okoli čebelnjaka. To je za čebelarja vesel dogodek, ker ve, da je ta izlet čebelam potreben zaradi trebljenja. Čebelarju so v veselje na prvi izletni dan samčisti panji, ki so na jesen bili zazimljeni z zadostno zalogo zdravega medu in sladkorja, cvetnega prahu, vsaj 1—1 1/2 kg čebel in mlado matico. Vsi slabiči s starimi maticami, zazimljeni z nezadostno količino hrane, na starem črnem satju, komaj preživijo. Če se pa to le zgodi, pa te ne bodo lastniku v veselje pri še tako obilni paši v naslednjih mesecih.

V tem času je izlet čebelam potreben zaradi dveh vzrokov: čiščenja zaostalih neprebavljenih snovi in potrebe po vodi. Oba vzroka sta življenjsko važna za obstoj in normalen razvoj družine.

Matica bo kmalu zalegla
prve celice

Ker je tudi ta mesec za čebele v glavnem čas počitka, sem mnenja, da odpiranje in šarjenje okoli panjev ni čebelam dobrodošlo v tem času. Čebelar bo z opazovanjem čebel na žrelu videl tudi to, kar bi morda zametil pri pregledu notranjosti panja.

Kjer zapazimo hitro izletavanje čebel, brez zadrževanja na bradi, bomo prepričani, da opazujemo dobro družino. Če opazimo na bradi čebele, ki se težko premikajo in pri tem trepetajo s krili in če imajo tudi zadke nekoliko nabrekne, je to skoraj zadošten znak, da v tem panju vlada noseča. Če v tem času zapazimo na bradi kakega trota, moramo biti pozorni, ker je lahko družina brez matice. Vse družine na ta dan ne izletavajo. Če k temu panju prislonimo uho in če slišimo enakomerno brenčanje, vedimo, da je družina zdrava in ne potrebuje čistilnega izleta. Seveda se pa lahko zgodi, da šuma ne slišimo. To družino pregledamo. Če je odmrta, vzemimo satje iz panja, panj pa očistimo mrtvic in voščenega drobirja. Pri takšni družini je vedno dobro poiskati vzrok smrti. Če je namreč odmrta od lakote in tihega ropa ni tra-

gično, če pa je vzrok odmiranja bolezen, je potrebno ukrepati.

Če smo jeseni pri zazimljenju prekrili dno z lepenko, je sedaj čas, da to lepenko s čim manj obotavljanja izvlečemo in pogledamo. Ze bežen pogled po vrstah drobirja pove, koliko satov družina zaseda, koliko ima še hrane. Mrtvice spravimo za pregled. Pogledamo tudi, če med njimi ni morda matice.

Hranjenja družin v tem času še ne bi priporočal. Vzrok je v muhastem vremenu. Če s krmljenjem zredimo prezgodaj preveč zalege, nam vdor hladnega zraka lahko zdecimira družine.

Prostor pred čebelnjakom očistimo takoj po vsakem sneženju. Na prisojnih straneh tako očiščeno zemljo sončni žarki popolnoma osuše in utrujene čebele ne sedajo na sneg ali mlake, saj jim to pogosto pomeni smrt. Odslej moramo skrbeti za toploto in hrano. Da ne bi predaleč iskale vodo, naj čebelar naredi v bližini napajališče. Čebele mu bodo hvaležne, če jim bo med kamenjem v napajalniku potrosil nekaj pesti barjanske šote. Skrbeti mora, da ne bo napajalnik nikoli suh.

Dober gospodar bo v tem času začel z barvanjem panjev, čiščenjem satnikov in izdelavo novih. Skrbel bo še

nadalje za mir okoli čebelnjaka in načrtoval delo v spomladanskih mesecih.

PREDSTAVITEV PANJSKIH KONČNIC V FRANCOSKI REVJI

Gotovo se spominjate, da smo v deseti številki lanskega leta v Slovenskem čebelarju objavili poročilo z mednarodnega simpozija o čebelarstvih muzejih in zgodovini čebelarstva, ki je bil 16.—18. avgusta 1977 v Friburgu in skrajšan referat Maruše Avguštin, ki je na tem simpoziju predstavila čebelarški muzej v Radovljici in posebno naše panjske končnice.

V uredništvu smo bili prijetno preseñeni in zelo veseli, ko smo prejeli januarsko številko francoske čebelarstvene revije (*Revue française d'apiculture*), ki na ovitku prinaša reprodukcijo ene naših panjskih končnic. J.-P. Bonimond, glavni urednik, je v svojem kotičku v reviji zapisal, kako zelo vesel je, da ravno prva številka letošnjega leta prinaša na ovitku panjsko končnico, v sredini pa kot ilustracijo k skrajšanemu referatu Maruše Avguštin reprodukcije še štirih panjskih končnic. In to še ni vse! V posebni številki te revije (dvanaajsta številka lanskega leta) so objavljene še nekatere naše panjske končnice!

Gospod Bonimond zaključuje kramljanje s svojimi bralci z mislijo na tretji mednarodni simpozij o apiterapiji, ki bo pod pokroviteljstvom Apimondie letos v

septembru pri nas v Portorožu: njegovi udeleženci bodo imeli možnost, da obiščejo tudi rojstni kraj Antona Janše in čebelarški muzej v Radovljici.

KUPIM

Cebele v 10 satnih LR panjih, kranjčih ali koših. Ivan Bračko, Rosinova ul. 5, Maribor

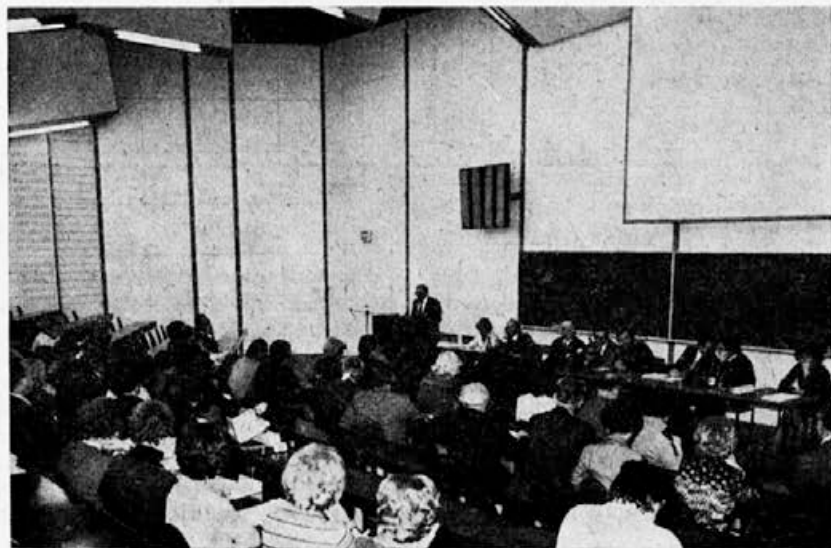

STROKOVNO POSVETOVANJE O UPORABI ČEBELJIH PRIDELKOV V MEDICINI

16. in 17. decembra lani je organizirala DO Medex v prostorih ljubljanske ekonomske fakultete strokovno posvetovanje o uporabi čebeljih pridelkov v medicini. Posvetovanja so se udeležili gostje iz vse Jugoslavije, poleg referentov in sodelavcev Medexa še 130 v glavnem farmaceutov in zdravnikov.

Po pozdravu glavnega direktorja Medexa Aleša Mižigoja se je zvrstilo še 9 strokovnih referatov. Prvega dne so poročali: inž. Simon Smuk, vodja Medexo-

vega razvojnega oddelka, o prehrambeni vrednosti medu; Marko Štuhec z Mikrobiološkega inštituta medicinske fakultete o protimikrobnem učinku propolisa; strokovni sodelavec Medexa dr. Anton Krisper o zdravilni vrednosti čebeljih pridelkov; asistent dr. Maks Kern s klinike za bolezni ušes, nosa in grla — o uporabi propolisa v humani medicini; dr. Oto Herman o raziskavah možnosti uporabe propolisa v zobozdravstveni praksi; dr. Matjaž Rode o kliničnih izkušnjah z

RAZPIS ZA RAZSTAVO NARAVOSLOVNE FOTOGRAFIJE V LETU 1978

Prirodoslovno društvo Slovenije, Prirodoslovni muzej Slovenije in Organizacija združenega dela Medex Ljubljana objavljajo razpis za razstavo naravoslovne fotografije v letu 1978.

1. Razstava bo tematska in sicer na temo »čebela«. Vsebina ni ozko omejena na čebelo, ampak na vse motive v zvezi s tem, npr. zanimiv čebelnjak, med, lahko tudi čmrclj in podobno. Kot posebno strokovno zanimivost želimo dobiti čebele na čimbolj različnih cvetovih.

2. Vsak avtor lahko pošlje neomejeno število črno belih fotografij in barvnih diapozitivov. Črno bele fotografije morajo biti po možnosti v formatu 30×40 cm oziroma izpeljankah tega formata, izjemoma je lahko tudi drug format, vendar krajša stranica ne sme biti manjša od 20 cm. Diapozitivi so lahko v formatu 24×36 mm in 6×6 cm, morajo biti v okvirjih in pripravljeni za projekcijo.

3. Avtorji morajo fotografije opremiti z natančnimi naslovi, s svojim naslovom, imenom kluba in morebitnim nazivom FSJ.

4. Dela bo ocenjevala tričlanska žirija, ki bo upoštevala kvaliteto in vsebinsko vrednost fotografije. Sestavljena bo takole: en mojster fotografije, en naravoslovec in en predstavnik Medexa.

5. Za prva tri najboljša dela s področja črno bele fotografije in barvnih diapozitivov bodo avtorji prejeli medalje.

6. Razstava bo odprta v Portorožu 11. septembra 1978 v okviru III. mednarodnega simpozija o apiterapiji. Pridržujemo si pravico, da pozneje prenesemo razstavo še v druge kraje, prav tako pa tudi pravico objave fotografije v Proteusu in v Slovenskem čebelarju.

7. Delovna organizacija Medex si pridržuje perdravico odkupa nagrajenih ali nenagrajenih del.

8. Dela je treba poslati najpozneje do 1. avgusta 1978 na naslov: Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, 61001 Ljubljana, poštni predal 290.

(Nadaljevanje s str. 53)

uporabo propolisa v stomatologiji. Druga dva dne posvetovanja so bili referenti: prof. dr. Pavel Bohinc z odseka za farmacijo fakultete za naravoslovje in tehnologijo o uporabi prirodnih snovi v zdravilstvu; prof. dr. Izet Osmanagić z Ginokološke klinike v Sarajevu o uporabi čebeljih pridelkov v ginekologiji; direktor medexovega Centra za biotiko Mitja Vošnjak o apiterapiji kot novi možnosti medicine.

Po končanem strokovnem delu posvetovanja so udeleženci obiskali tudi čebelarški muzej v Radovljici. V času skupnega bivanja v Ljubljani in na Gorenjskem pa so se nadaljevale živahne razprave o zanimivih poročilih strokovnjakov, saj so gostje želeli čim več podrobnih informacij o pomembnih znanstvenih ugotovitvah, ki so jih dosegli raziskovalci v okviru realizacije Medexovega raziskovalnega programa.

POTREBA ČEBELJE DRUŽINE PO ZGODJEM ODKRIVANJU KRONIČNIH KUŽNIH BOLEZNI

Prof. dr. NEZKA SNOJ

Kadar govorimo ali pišemo o živalskih boleznih, mislimo navadno na bolezni, ki prizadenejo posamezno žival, saj nam vsaka posamezna žival predstavlja določeno dobrino. Tudi če govorimo o kužnih boleznih, ki hkrati ali v kratkem času prizadenejo več živali, obravnavamo vendarle škodo, nastalo s tem, da je zbolelo toliko in toliko posameznih živali.

Drugače je, če govorimo o boleznih čebel. Ne glede na to, ali gre za kužno ali nekužno bolezen, za bolezen čebel ali čebelje zalege, v nobenem primeru ne mislimo na obolenje posamezne čebele ali ličinke, ampak vedno na obolenje čebel v čebelji družini ali na obolenje čebelje zalege v njej. Ne zavedamo pa se pri tem, da je vsako obolenje zase v bistvu bolezen čebelje družine, kajti če poznamo njeno ureditev in način življenja, potem vemo, da zalega in čebele tvorijo nedeljivo celoto in da ima lahko prav zaradi tega bolezen čebel ali zalege težke posledice za družino v celoti.

Čebelja družina ni le enostaven skuppek toliko in toliko tisoč čebel, ampak je v resnici skupek čebel različnih spolov in starosti ter čebelje zalege. Najštevilnejše med njimi so delavke, ki, kot ime že samo pove, opravljajo za čebeljo družino skoraj vsa opravila. Zato so tudi razdeljene po starosti na skupine, od katerih ima vsaka svojo določeno nalogo. Če so vse skupine v določenem medsebojnem številčnem razmerju in če čebele v skupinah niso okužene, potem je taka čebelja družina proizvodno sposobna in le v taki vlada delovno vzdušje. Če pa zaradi bolezni zalege posamezne skupine niso več v medsebojnem številčnem razmerju ali pa, če so čebele znotraj ene ali več delovnih skupin okužene — bolehnne — potem so primorane posle številčno šibkih skupin (ali večjega števila bolehnih čebel znotraj ene ali več delovnih skupin) prevzeti preostale skupine, ki so

ostale še neokrnjene. Ker pa preostale skupine niso več najbolj pripravne za opravljanje prevzetih poslov in jih večinoma tudi ne zmorejo poleg svojih opravil, je razumljivo, da v čebelji družini polagoma pada delovno vzdušje, ki ga tudi z najboljšo tehnologijo ne moremo nadomestiti. To so razlogi, ki znižujejo proizvodnost družine do 40 %, pa čeprav ne opažamo sumljivih bolezenskih znamenj niti množičnega odmiranja. Tudi izpadov proizvodnosti ne registriramo, če jih pa, jih pripisujemo drugim vzrokom.

Glavni razlogi za pomanjkanje delovnega vzdušja v čebelji družini so kronične kužne bolezni čebel v njej. Zanje je značilno, da povzročajo spočetka le bolehnost posameznih ali vseh delovnih skupin, šele sčasoma pa tudi klinična znamenja in množično odmiranje. Prav za kronične bolezni je značilno, da se pri čebelah poleti ne morejo razviti do kliničnih znamenj, saj živijo čebele poleti premalo časa; pa tudi odmiranja čebel ne zapažamo, ker bolehnne odletavajo v smrt. Ker pa že bolehnost vpliva na to, da čebele odmirajo prej, ko če bi bile zdrave, zgublja zato čebelja družina prehitro pašno žival, kar je usodno za čebeljo družino kot celoto in zaradi česar pade njena proizvodnost celo do 40 %. Prav zaradi tega bomo imeli največ koristi od čebeljih družin, če bomo okužbo ugotovili že v začetku. Da pa bi to zagotovo dosegli, moramo redno opravljati kontrolo zdravstvenega stanja družin. Zavaljo tega bomo redno skrbeli za nabiranje zimskih mrtvic in tako izkoristili možnost za ugotovitev okužbe še isto leto, ko se je pojavila. Prvenstveno zaradi naših koristi bomo zato nabirali tiste mrtvice in na takih mestih in času primerno, da bomo zagotovo iz množice izgaranih mrtvic odbrali take, ki so okužene.

Za ugotavljanje zdravstvenega stanja čebeljih družin s povzročitelji kroničnih

kužnih bolezni (nosemavost, pršičavost) je pomembna stalna skrb za zgodnje odkrivanje le-teh. **Kronične kužne bolezni pa najbolj uspešno lahko odkrivamo, če poiščemo najprej okužene čebelnjake ali stojišča, šele zatem, seveda le, če je potrebno, tudi okužbo v posameznih čebeljih družinah okuženih čebeljakov ali sojišč.** Zato za zgodnje odkrivanje kroničnih kužnih bolezni smemo nabrati po en skupni vzorec mrtvic iz celega čebelnjaka ali stojišča. Mrtvice za tak namen nabiramo izključno le pred čebelnjakom ali stojiščem in še to samo od 1. novembra do 31. marca. Vzorec mora vsebovati najmanj 100 mrtvic. Če pa je na čebelnjaku ali na stojišču več kot 30 čebeljih družin, mora vzorec vsebovati 200 mrtvic.

Mrtvice najlažje nabereмо takoj po čistilnih izletih. Če izletom prisostvujemo, potem izkoristimo priložnost še za skrbno opazovanje obnašanja posameznih čebel na bradi in na tleh pred čebelnjakom. Na ta način lahko dobimo približno sliko zdravstvenega stanja čebeljih družin že takrat, ko umrljivost še ni povečana. Vsako trebljenje ali vrtenje čebel na bradi in vračanje v panj, ne da bi čebela pred tem vzletala, je sumljivo. Prav tako je sumljivo lazenje posameznic pred čebelnjakom. Taka in podobna

znamenja si zabeležimo. Opis naših opazovanj priložimo nabranemu vzorcu. Če pa čistilnemu izletu nismo prisostvovali, ali pa, če pri izletu nismo ugotovili ničesar sumljivega, s tem še ni rečeno, da čebelja družina ni okužena. Tudi v takih primerih poskrbimo za vzorec in ga pošljemo v laboratorij.

Poleg redne skrbi za zgodnje odkrivanje kroničnih kužnih bolezni odraslih čezgodaž odkrijemo kužne bolezni zalege. Šaj je delovno vzdušje čebelje družine odvisno tudi od zdrave zalege. Zato jeseni in spomladi temeljito preglejmo zaležene površine. Če le-te niso strnjene, potem take družine osamimo, dokler se zaležena površina ne popravi ali pa se pokažejo znamenja, ki so značilna za posamezne bolezni zalege.

Zdravje čebelje družine je torej dobri na, za katero moramo nenehno skrbeti že dokler jo imamo, ker jo sicer le s težavo vračamo čebelji družini. Nadomeščati je ne moremo z ničemer, niti z najboljšo tehnologijo ne. Raba antibiotikov za ta namen ne pride v poštev, saj z njimi bolezni v glavnem samo začasno prikrivamo; antibiotikom pa dajemo možnost, da pridejo v med. Znano pa je, da so antibiotiki v človeški hrani za človeka nevarni.

OBVESTILO ČEBELARJEM

Čebelarje obveščamo, da bomo sklepali pogodbe o kooperacijskem sodelovanju od 1. februarja do 30. aprila 1978 ob ponedeljkih, sredah in petkih v prostorih »MEDEX« Ljubljana, Miklošičeva 30.

DE Kooperacija

ČEBELARSKA ZAVEST

Leto 1977 se je izteklo. Naše ljubljenske — čebele — smo prepustili zimskemu počitku. Skrbi, kam bomo postavili naše čebele, da nam bodo vsaj malo poplačale naš trud z njimi, so za nami. Prav posebno veliko nam ne bo ostalo v loncih, ostalo pa nam bo kot vedno upanje na boljše leto 1978.

Vsak čebelar je prav gotovo vestno opravil svojo dolžnost do svojih čebel. Sedaj je dolžnost nas vseh, da opravimo svojo dolžnost tudi do naših organizacij, do družine, občinske zveze in do Zveze čebelarskih društev za Slovenijo.

Sicer marsikdo misli, da mu vse to ni potrebno in da mu to nalaga le nepotrebne stroške, da mu povezuje v društvih ni koristna, da sam zna vse in se prav malo briga za širšo čebelarsko skupnost. Toda vsak tak čebelar je v hudi zmoti. Že pred dvesto leti je bila potreba po izobraževanju čebelarjev tako velika, da je cesarica Marija Terezija ustanovila na Dunaju čebelarsko šolo in v naš ponos nastavila za prvega učitelja Slovenca — Antona Janšo. Že pred sto leti, ko čebelarska znanost še ni bila tako potrebna kot danes, so pričeli čebelarji ustanavljati čebelarska društva in prirejati tečaje.

Danes imamo tudi Slovenci bogato čebelarsko literaturo, toda prav gotovo jo ne bi bilo mogoče izdajati, če čebelarji ne bi bili organizirani. Občudovati moramo naše čebelarske pisce, ki so vložili toliko truda za izdajo te bogate čebelarske literature in koristnih navodil za čebelarje.

Kljub temu pa je danes v obstoječih pašnih razmerah prav tako potrebno še dodatno izobraževanje, ker so se pašne razmere bistveno spremenile in potrebno bo dosti znanja o tem

kako iztisniti iz narave »med« tam, kjer ga bo in kadar ga bo le-ta nudila.

Pred nami je še vedno odprto vprašanje dograditve čebelarske šole (CIC) na Brdu pri Lukovici. Veliko je bilo že pisanja in še več govora, ali je potrebna ali ne. Bilo pa je tudi dosti odpora od strani čebelarjev za financiranje izgradnje šole. Seveda smo lahko prepričani, da pri marsikaterem čebelarju prevladuje sebičnost in je proti le zato, ker bi mu bilo treba za to nekaj dati.

Da pa je čebelarska zvest, da je šola potrebna in da je le večina čebelarjev za to, da se šola godradi, je dokaz že to, da je izglasovani predlog o prodaji objekta večina čebelarjev zavrnila in je bilo ponovno sklenjeno, da se prispevki zbirajo naprej in šola dogradi.

V marsikateri družini ali sedanji občinski zvezi bi bilo vzdušje za dograditev šole drugačno, če bi upravni odbori, predsedniki in tajniki pa še posebej, te akcije ne zavračali, to pa predvsem iz razloga, ker bi bilo treba nekaj primakniti.

Dragi čebelarji! Leta in leta že čebelarimo. Ali so res čebele bolj pametne kot mi, ali se res od njih nismo prav ničesar naučili?

Vsi vemo, da posamezna čebela ne more živeti ne ustvariti svoje družine, niti tega ne zmore prgišče čebel. Sedem tisoč čebel se pa že lahko razvije v močno družino, ki je sposobna sebe braniti in tudi nekaj ustvariti. Nas slovenskih čebelarjev je tudi 7000 in če bi bili enotni, kot so čebele, bi prav lahko zgradili na Brdu svoj »panj«.

Mogoče še ni bilo in tudi več ne bo take priložnosti. Kdor ima le malo zavesti in volje za napredek našega — slovenskega čebelarstva in kdor je res pravi čebelar, bo brez posebnih žrtev

dal 5000 N din za ČIC, še zlasti, ker lahko vsakdo plača tudi na obroke. Ne rečem pa, da nimamo tudi takih, ki živijo od socialne podpore. Od teh bi bilo seveda nespametno zahtevati prispevek. Do denarja pa je mogoče priti tudi na druge, še manj boleče načine. V prvi vrsti pa mora biti vsaj v upravnih odborih enotnost in močna volja ter zavest, da to akcijo izpeljemo.

Čebelarška družina Škofja Loka se je odločila poravnati svoje obveznosti in sicer tako, da je bilo za članstvo čimmanj boleče. Poleg drugih prispevkov je organizirala tudi čebelarško veselico s srečelovom, ki jo lahko priredi vsaka družina. Mi smo poravnali svoje prispevke tudi za tiste redke člene, ki bi morda sami res težko prispevali.

Moram reči, da je bila zavest članov, ko smo šli v akcijo zelo velika. Pridobili in zadolžili smo vsakega člana, v družini nas je 82, da zbere 3—4 dobitke. V veliki večini so člani to storili in dali dobitke tudi iz svojega žepa.

Dobitke nam je prinesel celo naš član — socialni podpiranec — čeprav je moral peš dve uri in je star 80 (osemdeset) let. 75-letna čebelarka je podarila 1000.— N din in zbrala v svojem kraju še 250.— din. To navajam zato, da bi čebelarške družine in društva po celi Sloveniji pričela zbirati sredstva in sicer tako, da bi bilo za čebelarje čim lažje.

Seveda so povsod čebelarji, in tudi pri nas, ki vidijo samo svoje koristi. Naj povem zanimivo zgodbo. Imamo čebelarja, kateri je prijavil le 5 panjev, da je manj plačal za tiskovni sklad. Ko smo dobili sladkor je prišel ponj s traktorsko prikolico. Seveda mu je pripadlo sladkorja le za 5 panjev. Jezil se je in trdil, da bi moral dobiti več in da je to krivično, ker da ima preko 20 pa-

njev. Ko smo mu dokazali koliko ima prijavljenih, je seveda moral odnehati. Radi njegove sebičnosti pa je sam sebe oškodoval za približno 450.— novih dinarjev.

Dolga leta smo upali, da nam bo širša skupnost priskočila na pomoč. Žal so bile vse naše prošnje in opozorila glas vpijočega v puščavi. Vemo, da se je Zveza čebelarških društev veliko trudila, a tudi zaman. Bili pa smo tudi vsi čebelarji in čebelarške organizacije preveč zaprti sami v sebe, naše probleme je obravnavala le naša revija. V dnevnem časopisu in tudi v kmetijskih listih je bilo pa zelo malo slišati o nas. Res je čudno, da med kmetijci, kjer so tudi strokovno izobraženi ljudje, do sedaj ni bilo nobenega posluha za koristi, ki jih prinaša čebelarstvo kmetijstvu.

V zadnjem času pa so se stvari le začele obračati na bolje. Z velikim zanimanjem smo poslušali na zadnjem občnem zboru ZČDS predsednika kmečke zadružne zveze tov. Andreja Petelina. Že sama njegova prisotnost nam je bila v veliko moralno oporo, še bolj pa so nam segle do srca njegove spodbudne besede v korist čebelarstva. Tudi v naši kmetijski skupnosti v Škofji Loki so v zadnjem času prisluhnili našim čebelarskim težnjam.

In z ozirom na to, da je v zadnjem času velika pozornost namenjena prav kmetijstvu upamo, da tudi nas čebelarje in čebele, kot važno kmetijsko panogo ne bodo pustili tako ob strani kot doslej.

Dragi slovenski čebelarji! Odprimo srce in brez škode tudi malo žepe za našo šolo. Brez izobrazbe v sedanjih čebelarških razmerah bomo stagnirali. Ne domišljajmo si starejši čebelarji, da vse znamo. Ozmimo se malo preko naših meja, pa bomo videli kaj pomeni izobraževanje za napredek čebelarstva.

Ob koncu želim vsem slovenskim čebelarjem — srečno, »medeno« 1978. leto z željo, da že eno od prihodnjih let praznujemo v svojem Čebelarstem

izobraževalnem centru na Brdu pri Lukovici.

Janez Tavčar
predsednik čebelarste družine
Škofja Loka

KAKO SEM ČEBELARIL LETA 1977

IVAN KRAJNC

Čas hitro mineva. Zopet smo leto starejši in bogatejši za nekaj izkušenj. Zima ni bila ostra, kot so nam jo napovedali, nasprotno imeli smo najmilejšo zimo z nadpovprečno visokimi temperaturami. Tukaj na Primorskem so čebele izletavale vsak dan. Bojazen, da bo čebele prizadel hojavec, ki sem ga imel v panjih, je bila doveč. Vendar pa so čebele porabile nadpovprečno več zimske zaloge kot v prejšnjih letih. Pred in po novem letu so bile temperature nad ničlo. Ob jasnih dnevih sem opazoval v daljavi Alpe, ki so bile bele od snega, medtem ko na našem Snežniku in Slavniku snega ni bilo.

V notranjosti dežele so bile temperature višje, kot ob morju. Januarja so tukaj cveteli mandeljni in že v začetku februarja so čebele pridno nosile cvetni prah z leske, teloha in zvončkov. V sredini februarja sem obiskal prijatelja v Rakeku. Nisem se mogel nagledati rož po gozdovih Rauber komande. Po obronkih je cvetela spomladanska resa. Čebele so brale na podlesku in resi kakor poleti. Ko sem se s soprogo vračal, sem slutil, da to ne bo dobro. Zime še nikoli ni pojedel volk, sem dejal. Dnevne temperature nad 20°C so povzročile tak razvoj družin, da so že konec februarja v panjih imele 7 do 9 satov zalege.

Devetnajstega marca sem obiskal očeta v Središču ob Dravi. Bilo je vroče. Temperatura 25°C. Sadno drevje je cvetelo kot maja. Ni bilo razlike med češnjami, breskvami ali jablano. Čebele so brale kot na kostanjevi paši. Konec marca smo trgali matičnike in mnogo družin mi je prelegalo. V panjih je bilo precej novega medu. Kdor je peljal na repico, je izdatno točil. Čebele so nosile po 2 kg na dan. Ali joj. Konec marca se je vreme tako poslabšalo, da je zmrznilo vse. Torej prvo pašo na akaciji smo izgubili. Kam pa s čebelami, mi je tedaj bila velika uganka. Vsako radost čebelar navadno drago plača, tako je bilo tudi lani, 31. marca, ko je slana pobrala vso spomladansko bero.

Odpravil sem se v Prekmurje, od tam v Generalski Stol južno od Karlovca. Skozi Gorski Kotar sem obiskal Novi Vinodolski, nato pa proti Plominu v Istri. Ko sem se dobro preupal, sem skozi Vremsko dolino obiskal zgornjo Vipavsko dolino, od tam pa Goriško in dolino Soče, vse do Podbrda in Bovca. Ko sem se vrnil, sem še obiskal srednjo in južno Istro. Nikjer nič. Teden dragocenega časa je šlo in ne vem koliko nafte je požrl stari mercedes, pa sem bil tam kot prej. Nekega dne v aprilu sem vstal in se odločil. Tretjino čebel sem odpeljal v Zagorje blizu Plomina na

obalo Malega Kvarnera. Druga tretjina je šla v Kastanjare blizu Buj, a ostalo je ostalo doma.

Sprva so povsod čebele životarile. Še najboljše je bilo doma. Slabše so delale čebele na kadulji v Zagorju, medtem ko so v Kastanjarih brale le toliko, kolikor so porabile sproti. Matice so tukaj zalegale in družine so se pripravljale na roj. Tudi cvetni prah so doma in na Bujiščini kar dobro smukale, medtem ko ob morju nisem osmukalcev dajal nobenemu panju, ker so tudi čebele bile manj razvite. Čebele so imele vse dlačice obrabljene, tako da so izgledale zelo stare in večinoma so bile čisto črne. Sredi maja sem jih pripeljal v Goriski kotar. Ob koncu kostanja, ki letos ni medil, sem doma in v Kastanjarih med stočil in vse čebele odpeljal v Lokve in Sunger v Gorskem Kotarju. Torej od 140 panjev sem točil 7 kg cevčličnega medu po panju.

Kmalu nato sem moral točiti tudi še 70 panjev, ki sem jih pripeljal že prej iz Zagorja v Sunger. V Gorskem Kotarju sem nasmukal okoli 400 kg cvetnega prahu in ponovno točil od vseh družin po panju 14 kg medu. Tukaj so se zopet odrezali LR panji. Iz njih smo točili enkrat. Ko sem pa peljal v Liko okoli 7. avgusta, so bili tako polni, da sem iz Like moral takoj odpeljati domov tretje naklade. Doma sem iztočil in čez par dni sem odpeljal prazne naklade nazaj v Liko. Tudi ostale čebele sem vsak drugi dan vozil na Ličko polje, tako da sem 14. avgusta skoraj onemogel razložil zadnjo vožnjo blizu Gospiča. Z ženo sva se vračala in ostala v Opatiji štiri dni. Čez teden dni sva peljala 40 petsatarjev in jih dodala vsem, zaradi rojenja oslabelim družinam, kakor tudi brezmatičnim družinam. Ostala ni niti ena. Družine so na Ličkem polju zadovoljivo brale. Tehnica se je dvig-

nila od 46 na 62 kg. Dobre družine pa so nabrale še več. Manj so brale v Lovincu. Tam je po obronkih vzhodnega gričevja nekaj žepka. Čebele so letele na žepek, ki je daleč in manj ga je. Rese se niso dotaknile. Sicer tam nisem imel tehnice pa sem kljub temu ugotovil, da je bilo v panjih manj medu kot na ostalih stojščih. Petega septembra sem začel prevažati domov. 17. septembra so bile čebele doma, kjer imamo nekaj žepka in po gozdovih cvete jesenska resa. Tudi na bršljanu in grozdju je jeseni dosti bere, tako da smo še doma dobili 4 do 5 kg. Od 5. oktobra in vse do 20. smo točili in pri tem natančno pregledali žival, ki je sedela še konec novembra na vseh satih. Bile so močne družine. Nakrmili smo jih s sladkorno raztopino 1/1 in konec novembra dokončno zazimili.

Až panji imajo v medišču približno 6 kg zaloge in družine so v plodiščih ravno tako kot poleti, medtem ko sem LR panje večino zazimil v dveh nakladah. Naklade sem zamenjal tako, da so družine v spodnji nakladi. Preko zime se čebele pomaknejo v zgornjo naklado.

V začetku novembra sem poslal veterinarskemu inšpektorju 400 mrtvic, a kmalu zatem dobil od Veterinarskega zavoda sporočilo, da so čebele zdrave. Pri pregledovanju nisem opazil, da bi bilo pri čebelah kaj narobe, zato upam, da bom spomladi zopet imel dobre čebele.

Z letino sva z mojim pomočnikom — soprogo — zelo zadovoljna, saj sva poleg pokojnine dobila od čebel dobro žepnino v primeru z nekaterimi čebelarji, ki so pitali in nič pobrali. Res obilo truda, skrbi in ljubezni sva vložila, no trud pa je bil obilo poplačan. Delo in vnema sta naju tako prevzela, da še vedno v mislih potujeva z našimi ljubljenkami po Liki,

Gorskem Kotarju skozi gozdove Male in Velike Kapele ter po Istri.

Pustimo to in se povrnimo nazaj k zaključku naše čebelarске letine. Povedal sem že, da akacija ni dala nič. Kadulja in kostanj ter žepček niso medili. Na travniški paši se je nekaj dobilo. Hoja je medila v Gorskem Kotaru. Več je bilo v Liki okoli Plitvičkih jezer in Blati ter Lički Jesenici. Tam so točili

okoli 25 kg. V Srbiji in Makedoniji je bila velika suša. Točili so na travniški paši zelo malo. Dalmatinci so ostali letos brez medu, medtem ko so v Vojvodini in nekaterih predelih Hrvaške kar zadovoljni. Dobili so na metvici, repici in sončnicah. Nekateri so dobili celo po 80 kg po panju. Sam še nisem bil deležen te sreče. Slovenski čebelarji niso zadovoljni. Upajmo pa, da bo to leto vsem dalo več.

POMEN GRADILNIKA V ČEBELOREJI

O pomenu gradilnika je bilo v čebelarški literaturi že mnogo napisanega. Čeprav ga v mnogih čebelarstvih z uspehom uporabljajo, se nam vendar zdi potrebno, da ponovno opozorimo čebelarje na njegov izreden pomen kot pomoč v pravilnem vodenju naših plemenjakov.

Na splošno pripadata gradilniku dve nalogi:

1. da nam nakazuje razpoloženje družine in
2. da z njim večamo pridelek voska.

Da gradilnik lahko služi še drugim namenom, pa je žal še mnogim čebelarjem neznano. Gradnik omogoča, da čebelar načrtneje in učinkoviteje posega v življenje družin, jih temeljiteje ocenjuje in zaradi tega tudi lažje obravnava in vodi.

Gradilnik je vsestranski informator in odličen delovni pripomoček

Na pomlad se v čebeljih družinah vzbuja gradilni nagon. Kadar družina zaseda 8 do 10 satnikov in se začinja-

jo čebele nabirati v prostoru za satjem in pred okencem, je pravi čas, da vložimo gradilnik. To je manjši okvirček, ki se prilega odprtini okenca in je opremljen le z ozkim trakom satnice. Če smo zadeli pravi trenutek, zasedejo čebele nemudoma ves prostor in začenjajo takoj graditi. Že ob srednji paši je gradilnik v par dneh poln belega satovja.

Na podlagi napredovanja v gradilniku sedaj čebelar odloča, kje in koliko trotovine bo družina gojila to leto. S pravilnim, ali bolje rečeno s pravočasnim izrezovanjem satja iz gradilnika usmerjamo smotrno gradnjo svežega satovja v samem panju in s tem spodbujamo delovno vnemo čebel. Dokazano je namreč, da so družine tem bolj zdrave, čim intenzivneje gradijo novo satje! Družine pa, ki nam dajejo velike količine novega satovja, se odlikujejo tudi z odličnim donosom medu.

Kaj lahko opazi pozoren čebelar na gradilniku?

Čebele gradijo velikopotezno
Gradijo le čebelje celice

Gradijo nepretrgoma, vendar začenja-
jo graditi trotje celice

Čebele gradijo lenobno in na več me-
stih

Čebele ne gradijo več ali postavljajo
celo matičnike

— družina je v redu.

— dodati je treba satnice.

— družina je v redu. Rojilni nagon
se vzbuja, dodajati satnice.

— družina se pripravlja na rojenje.
Treba odvzeti pokrito zalego ali se-
staviti narejenca, da ohranimo de-
lovno vnemo družin.

— harmonija v družini je porušena.
V 10—12 dneh je pričakovati roj.
Podvzeti je zanesljive mere za pre-
prečitev roja.

Naloga čebelarja pa je, da pravilno
presodi vsako spremembo v gradilni-
ku in seže po pravilnih pripomočkih,
da se ohranja celotna delovna vnema
v družini.

Gradilnik pa poleg tega lahko po-
rabimo še:

— Za presojo, kako matica zalega,
ker jo pri tem lahko v miru opazuje-
mo. Obenem lahko odkrijemo more-
bitne hibe na njenem telesu in celo,
če jo nadlegujejo uši.

— da ugotovimo, ali je v panju še
prejšnja matica, ali pa je družina pre-
legla in matica še ni označena,

— da z gradilniki zanesljivo dobi-
mo same mladice za narejanje prašil-
čkov,

— na njem lahko tudi zamenjamo
matico z mlajšo in boljšo,

— da z izrezovanjem satovja pra-
vočasno večamo pridelek voska.

Med čebelarji kroži znani izrek, da
graditev satja požira med. Zaradi te-

ga tudi sklepajo, da je treba zatirati
gradilni nagon. Toda to je velika na-
paka in utvara!

Po ugotovitvah čebelarskega stro-
kovnjaka WEISSA potrebuje čebelja
družina za izdelavo voska skoro štiri

— do petkratno količino sladkorja. To
sicer ni dobesedno mišljeno, da bi za-
radi gradnje bilo v panju ravno toli-
ko medu manj. Razmere se namreč
razvijajo povsem drugače. Izgradnja
satovja zahteva višjo temperaturo v
panju, nekako okoli 35° C. Zaradi tega
pa matica močnejše zalega in številčna
moč družine se večja, kar zopet ob pri-
merni paši zagotavlja boljši in večji
donos medu.

Da bo uspeh res zagotovljen, mora-
mo vsak teden satovje iz gradilnika
izrezavati. Sicer se nam res lahko zgo-
di, da porabijo čebele ves med za za-
lego. Vzrok pa ne leži v povečani gra-
ditvi, ampak na doraščajočih trotjih
žerkah.

Praktik OESER je na podlagi dol-
goletnih preizkusov sestavil zanimiv
račun: Normalni gradilnik vsebuje na
obeh straneh nekako 2000 do 2400
trotjih celic. Po sedmih dneh je v sa-
tovju nekako 800 jajčec, 400 enodnevnih
žerk, 400 dvodnevni in 400 tri-
dnevni žerk.

Njihova dejanska poraba pa je sle-
deča:

300 jajčec brez porabe	=	320 mg
400 enodnevni žerk	=	3600 mg
400 dvodnevni žerk	=	36000 mg
400 tridnevni žerk	=	39920 mg
Skupno torej ali okroglo 40 g medu		

Tolika je izguba na medu, ako vsak
teden izrezujemo gradilnik. Če pa za-
mudimo termin, se izgube dnevno tu-
di občutno večajo:

po 8. dnevih	150 g
po 9. dnevih	300 g
po 10. dnevih	500 g
po 11. dnevih	700 g
po 12. dnevih	900 g
po 13. dnevih	1000 g

Pri 20 gospodarskih panjih znaša torej izguba kar 20 kg medu!

V življenju čebel se razvijejo trije nagoni: gradilni, zbiralni in rojilni, ali bolje rečeno razmnoževalni nagon. Vse tri nagone pa moramo krmariti, se pravi: jih spodbujati ali celo zavirati.

Ta trikotnik nagonov moramo vedno znova pravilno obravnavati. Pri tem pa je nujno potrebno, da dobivamo pravočasno vse informacije o stanju čebelje družine, ker le na ta način

z lahkoto izvršujemo posege v dogajanja v panju. Te informacije pa nam nedvoumno podaja gradilnik. Zato vidimo učinkovite trenutke v sodobni čebeloreji v tem, da:

— gradilnik pravočasno vključimo v gnezdo,

— ga stalno nadzorujemo, da takoj zasledimo spremembo v gradnji,

— pravilno razumemo te spremembe in

— pravočasno spremenimo naše posege v panju.

Končno pa je vsak uspeh v čebeloreji odvisen od znanja in razumnega delovanja posameznega čebelarja.

Po članku A. LAFFERSA
v reviji *Apiacta* 3/77
priredil Julij Mayer

ČEBELARSKA RAZSTAVA V ZAGREBU

IVAN KRAJNC

Zveza čebelarских društev SR Hrvatske je na Zagrebškem velesejmu v času Novoletnega sejma od 17. do 29. decembra 1977 priredila v prostorih kitajskega pavljona čebelarsko razstavo. V tem paviljonu, ki je sam po sebi prava orientalska umetnina, je Zveza hrvaških čebelarjev imela 400 m² razstavnega prostora. Razen tega so bile na voljo dvorane za predavanja in zasedanja. Ze drugi dan razstave 18. decembra je bil v teh prostorih občni zbor Zveze SRH.

Pokrovitelji razstave so bili inž. Rade Pavlović, Čebelarske zadruge (Osijek, Split in Zagreb) in Čebelarska centrala iz Zagreba.

Zveza je razstavljala mnogo zanimivosti. Tu so bili razni plakati, videli smo mnogo diplom, kataloge, kakor vso zgo-

dovinsko knjižnico čebelarstva. Knjige so bile iz raznih držav ter od našega rojaka Janše naprej, predvsem pa srbohrvaške, slovenske, češke, bolgarske, ruske in nemške, mesečni časopisi itd. Videli smo vso povojno izdajateljsko dejavnost hrvaških čebelarjev, predvsem pa veliko prizadevanje tov. Kataliniča, ki je s svojimi sodelavci pripravil že tretjo izdajo knjige »Pčelarstvo«. Knjiga je strokovni priročnik Čebelarske zveze Hrvaške. Novejša je tudi knjižnica Bolesti pčela od tov. Sulimanovića. Knjiga ima 48 strani in 35 slik. Izšla pa je kot posebna številka časopisa »Pčela«. Videli smo tudi tabele o boleznih čebel, čebelarski koledar. Zavor za biologijo in patologijo rib in čebel Veterinarske fakultete v Zagrebu je razobesil razne skice z grafikoni o boleznih čebel v letu 1975 in 1976.

Danes imajo na Hrvaškem 4913 naročnikov na mesečni časopis Pčela. V letu 1975 je bilo le 4085 naročnikov. Število naročnikov tega časopisa se nenehno dviga.

Čebelarji strokovnjaki in čebelarji praktiki so imeli na razstavi razna predavanja. Kot obiskovalec razstave iz oddaljenega kraja se predavanj nisem mogel udeležiti, zato pričakujem, da bom kot naročnik časopisa »Pčela« ta predavanja našel v tem časopisu, še bolj pa bom prijetno presenečen, če bodo predavanja objavljena v posebni številki Pčele ali v Zborniku referatov s tega pomembnega posvetovanja. Na tem posvetovanju so bile obravnavane predvsem novosti iz tehnologije čebelarjenja, vzreje matic, pridobivanje čebeljih proizvodov, prevozi čebel v raznih za prevoz prirejenih vozilih, prezimovanju čebel, o krmljenju, pašnih razmerah, boleznih itd.

To je bila prva takšna razstava v Zagrebu od osvoboditve.

Želja Zveze čeb. organizacij SR Hrvaške je bila, da se v prvi vrsti pokaže delo čebelarskih društev cele republike Hrvaške. Zaradi tega je prireditelj prepustil društvom, da so ona izbrala eksponate posameznih čebelarjev, ki so najboljše reprezentirali aktivnost posameznih društev. Razstava je imela propagandni značaj za razvoj čebelarstva SR Hrvaške in popularizacijo čebeljih pridelkov. Videli smo eksponate znanih čebelarjev iz Hrvaške kot so: tovariši Belčić, Loc in mnogi drugi. Videli smo muzejske primerke raznih panjev, klasična in sodobna točila, na ročni pogon, točila na električni pogon, kakor tudi strojček za enostransko odkrivanje satja od tov. Kremenica iz Čavli pri Rijeki. Presenečata tudi dva izdelka J. Belčića mlajšega, ki je edini predstavnik mlade generacije čebelarjev Hrvaške.

Čebelarske zadruge so imele stojnice za prodajo medu in ostalih čebeljih pridelkov. Koliko je bilo na razstavi prodanega medu in ostalih artiklov ne bi mogel povedati, vendar po trditvi ene od vprašanih prodajalk niso prodajali slabo.

Vsega kar sem na razstavi videl ne bi mogel tukaj na tem mestu naštet. Tega

tudi nisem nameraval, temveč bi rad povedal, da je navidezna skromnost prireditve bila vsebinsko bogata.

Komisija, ki je bila odgovorna za prireditve, v sestavi: D. Loc, Dj. Sulimanović, N. Stržak in S. Stoković je glede na to, da je bila to prva razstava te vrste v Zagrebu, opravila veliko in zahtevno nalogo ter s tem utrla pot naslednjim brez dvoma še bolj uspešnim razstavam te vrste. Želijo si, da bi te prireditve v Zagrebu postale tradicionalne manifestacije čebelarstva, kot je to želja same Hrvaške zveze in tudi vseh ostalih, ki jim je čebelarstvo kaj več kot samo hobi.

Zveza čebelarjev SR Hrvaške od občnega zbora 1975. leta intenzivno deluje in vodi akcijo na samoupravnem ekonomskem združevanju njihovih čebelarjev. Skupno z zadržno zvezo SR Hrvaške so napravili načrt Samoupravnega sporazuma o združevanju v Poslovno enoto za čebelarstvo SR Hrvaške, v kateri bi prišli do izraza predvsem čebelarji proizvajalci in pricipielno je rešeno vprašanje delitve skupno ustvarjenega dohodka v skladu z Ustavo in Zakonom o združenem delu. Tukaj je bilo precej odpora tako med čebelarji kakor tudi pri čebelarskih organizacijah. Akcija združevanja ni obstala na mrvi točki. Bitka za nove odnose se nadaljuje. Hrvaški čebelarji se želijo organizirati v skladu z novimi načeli, ker bodo tako enotno predstavljali moč, katera bo tej veji kmetijsva dela mesto, ki ji po značaju v posredni in neposredni proizvodnji hrane pripada. Zaradi vsega tega so morali že spremeniti statut zveze. Sodelovanje s SPOJ, tj. z Zvezo čebelarskih organizacij Jugoslavije se je v novjšem času poglobilo, kar je bilo opaziti že na razstavi »Pčelarstvo 76« v Beogradu, kjer je predstavnik Zveze hrvaških čebelarjev imel referat o združevanju v čebelarstvu. Podobne referate so imeli delegati iz Zagreba v Novem Sadu, Subotici in v Derventu.

Na občnem zboru so dne 6. 3. 1977 sprejeli plan dela Čebelarske zveze SR Hrvaške za leto 1977, ki obsega obširen program dvajsetih točk. Med drugim je najvažnejše združevanje in formiranje poslovnih enot za čebelarstvo SR Hrvaške,

ustanovitev sklada za dvig čebelarstva, dalje organiziranje čebelarskih društev, kjer jih še ni, ustanavljanje čebelarskih krožkov na šolah, saditev in razmnoževanje medovitih rastlin, informiranje javnosti o poslanstvu čebele kot ekološkem regulatorju in čebelarstvu nasploh, nakup dveh filmov o čebelah, odlikovanje zaslužnih čebelarjev in čebelarskih organizacij, mehanizacija in prevozi čebel itd.

Ne manjka pa tudi težav. Zveza še vedno nima lastnih prostorov in usluž-

bencev je premalo, tako da je Zvezi zelo otežkočeno delo pri opravljanju njenega poslanstva.

Kaj so sklenili na občnem zboru dne 18. 12. 1977 mi ni znano, vendar sodim, da so na Hrvaškem čebelarji na pravi poti. Za vse napore, delo in uspehe jim lahko le iskreno čestitamo ter jim želimo, da bi jim vsem novo leto 1978 prineslo pri delu novih zagonov in duševnega zadovoljstva ter tudi ekonomski napredek. Končno, vsaka ljubezen gre skozi želodec, tako je tudi z našim čebelarstvom.

PREBAVILA PRI ČEBELAH

Kadar hočemo pravilno oceniti nevspečnosti z našo prebavo, moramo natančno poznati ustroj in delovanje posameznih organov naše prebavne poti. V enaki meri nam znanje o čebeljih prebavilih pomaga razumeti potek zastrupitve ali obolenja odraslih čebel. Ker se v obeh primerih nekako ujema označevanje posameznih organov, nam postane marsikaj bolj razumljivo.

Prebavni trakt se začneja v ustih s požiralnikom, ki vodi pri človeku hrano v želodec, pri čebeli pa v tako imenovano srednje črevo. Pri obeh sledi nato tanko črevo in končno odvodno črevo. Glavna razlika v prebavi obeh sistemov pa leži v tem, da se pri čebeli opravi vsa prebava v srednjem črevesu, pri človeku pa v želodcu in v tankem črevesu skupaj.

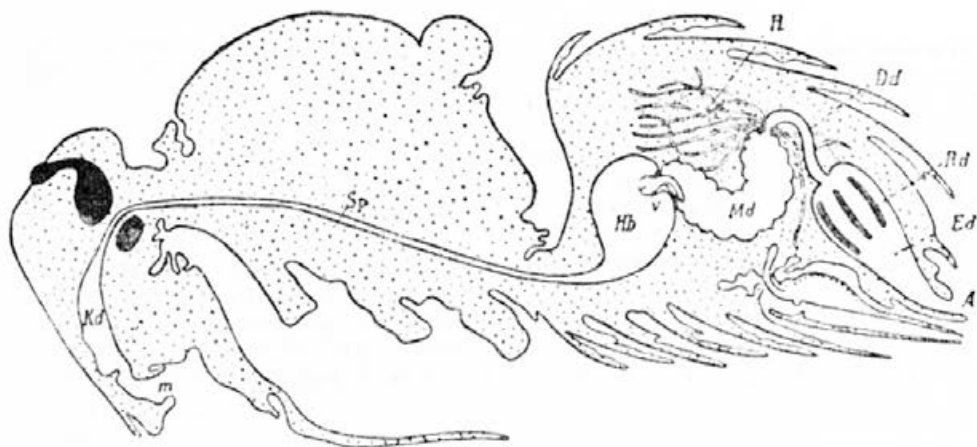
Pri čebeli se začneja prebavilo z žrelom v glavi, se nadaljuje s požiralnikom, ki vodi skozi vse oprsje v zadek, kjer se močno razširi v **medno golšo**.

V normalnih razmerah drži medna golša 14 do 16 mm³ vsebine. Ob izrednih primerih pa se lahko razširi do 50 mm³ vsebine. Posebno nalogo opravlja **zaklopnica**, ki moli z glavo v golšo. Široko odprto zaklopnico pokrivajo štiri trikotne lopute, ki s posameznimi zajemalnimi gibi porivajo občasno delček hrane

v srednje črevo. V normalnih razmerah zapirajo lopute glavo zaklopnice tako tesno, da ne more vsebina srednjega črevesa nikdar steči nazaj v medno golšo. Kadar pa hoče čebela iz golše zajeti zalogaj peloda, lopute na široko zajamejo vsebino in jo porivajo v zaklopnico. Toda njeno mišičje stiska tekočino nazaj v medno golšo, pelodna zrnca pa ne morejo odteči, ker jih zadržujejo drobne hitinaste resice na loputah. Skozi ožji del zaklopnice pride kepica peloda v srednje črevo. Požiralnik in medna golša sta v notranjosti zavarovana s hitinastimi mrenicami.

Zaklopnica je torej tisto mesto v čebelnem prebavnem traktu, kjer se pretakanje medicne sprevrže. Tu se namreč odloča, ali gre del nabranega nektarja v prebavo, ali pa ostane začasno še v medni golši. Golša je namreč nekaj socialni želodec za vso čebelno družino. Pašna čebela izbruha medicno iz golše in jo oddaja mladitvam v panju z jezička na jeziček. Večino te medicine potem čebelice odlagajo v satne celice, kjer polagoma dozori v med.

Srednje črevo je pri različnih članih čebelne družine različno dolgo. Pri čebelah meri 10 mm, pri matici 13 mm, pri trotu pa kar 19 mm. Obseg črevesa je močno povečan zaradi obročkastih gub,

Slika 1. Prebavni trakt čebele

Oznake pomenijo: m = usteca, Kd žrelo, Sp = požiralnik, Hb = medna golša, v = zaklopnica, Md = srednje črevo, H = Malpighijeve sečne cevke, Dd tanko črevo, Rd = rektalne žleze, Ed = blatinik, A = zadkova odprtina

ki ga sestavljajo. Notranjost črevesa obdajajo prebavne celice sluznice. Na zunanji strani so obročki povezani z mrežastim tkivom, ki ga obdaja drobno vzdolžno mišičevje. Nad tem je nameščena še plast mišičja za stiskanje obročkov in nazadnje še ena plast vzdolžnega mišičevja. Taka razporeditev mišičja omogoča, da se obročki zaporedoma stiskajo in porivajo hrano vzdolž vsega srednjega črevesa. Prebavo pa opravljajo celice notranje sluznice. Te celice so druga v drugo poglobljene in tvorijo kar debelo plast.

Posebnost čebelnega srednjega črevesa je tako imenovana **peritrofična opna**. Narejena je iz snovi, ki jo izločajo črevesne celice. Snov skrepeni v trdno mrežico, ki se izoblikuje v nekak notranji prebavni livek. Ta mrežica naj varuje občutljive sesalne sluznične celice pred okvaro, ki jo utesne povzročiti dosti-krat ostri robovi pelodnih kožic. V sokove razkrojena hrana se pretaka skozi mrežico, nakar jo sluznične celice vsrkavajo in dovajajo v hemolimfo. Peritrofična opna pa se nenehno obnavlja.

Zadnji del prebavnega trakta sestavljata **tanko črevo** in **blatinik**. Na koncu srednjega črevesa je namreč zaklopka (Valvula pylorica), ki prepušča neprebavne dele hrane v tanko črevo. Semkaj se stekajo tudi Malpighijeve sečne cevke. Notranjost tankega črevesa je tudi

prevlečena s tanko hitinasto plastjo, da odpadki gladko drsijo naprej v blatinik. Koj v začetku blatinika je nameščenih 6 rektalnih žlez, ki menda tudi iz krvi izločajo nepotrebno vodo (seč). Tudi ta del blatinika je še prevlečen s tanko hitinasto plastjo. Na splošno pa je stena blatinika ravna. Njene epitelne celice vsrkavajo vodo z raztopljenimi solmi. Blatinik je zelo raztegljiv, saj mora preko zime zbrati velike količine odpadkov. Včasih kar po več mesecev. Zaklopka na koncu blatinika skrbi, da ne more blatinika nekontrolirano zapustiti niti kanček odpadkov. Ob prvem pomladanskem izletu čebele najprej na bradi krepko zadihajo traheje se med letenjem močno napihnejo in zaklopka na blatiniku se lahko odpre, tako se čebele med letanjem trebijo.

Kako poteka prebava

V normalnih razmerah se čebela prehranjuje le z rastlinsko hrano. Le v skrajni sili segajo po mesni hrani, ko zaradi lakote izsesavajo lastno zalego. Tudi takrat, kadar čebelar izrezuje trotovinno iz gradilnika in poškoduje trotojo zalego, posrkajo čebele vse sokove.

Kot vsa druga živa bitja, potrebuje tudi čebela poleg vitaminov in rudnih snovi še tri važne prehranske snovi: ogljikove hidrate, beljakovine in maščobe.

Ogljikovi hidrati, po naše sladkorji, se nahajajo v medicini in v listni mani. V medicini gre v glavnem za enostavne sladkorje, kot sta glukoza in fruktoza ter za sestavljene sladkorje (saharozu). V rastlinskih cvetovih pa je razmerje v medicini med temi sladkorji zelo različno, kar najbolje prikazuje primerjava med nektarjem oljne repice in akacije.

	glukoza %	fruktoza %	saharozu %
akacija	24,9	25,1	50,0
oljna repica	54,6	43,3	2,1

Zaradi velike količine glukoze (grozdnega sladkorja) kristalizira med oljne repice mnogo hitreje kot akacijev med, ki vsebuje veliko količino fruktoze (sadnega sladkorja). Kót prehrana čebel pridejo v poštev tudi večstopenjski sladkorji, kot je melicitoza, ki nam mnogokrat pokvari gozdno pašo, da kristalizira že v satovju in medu ne moremo iztočiti. V medicini se nahajajo tudi kvasnice ali encimi, ki razstavljajo trsni sladkor v enostopenjske (invertaza). Te kvasnice ustvarja čebelje telo. Delujejo že v medni golši, še močneje pa v srednjem črevesu. Tu vsrkavajo sluznične celice te enostopenjske sladkorje in jih odvajajo v kri. Čebelnja »kri« vsebuje 2,2 % sladkorja, človeška pa normalno le 0,1 %.

Beljakovine ali proteini so druga izredno važna prehrabena skupina. Služijo v prvi vrsti za izgradnjo telesnih delov in organov, posebno pa mišičevja. Čebela jih dobiva iz peloda in ga prebavlja v srednjem črevesu. Črevo namreč s pomočjo encimov razkrajja beljakovine v sestavne aminske kisline, ki jih nato vsrka.

Tudi **maščobe**, ki jih strokovno nazivamo **lipoidi**, dobiva čebela iz peloda ter jih srednje črevo vsrkava. Potrebne so pri izgradnji živčnega tkiva, v prvi vrsti pa za telesno salo kot zimsko rezervo.

Kako poteka zastrupitev in obolenje odraslih čebel

Rastlinska zaščitna sredstva učinkujejo na čebelo zelo različno. V prebavnem

traktu le takrat, kadar so to strupi, ki delujejo na prebavila. Pa tudi takrat, ko je poljedelec ali sadjar škropil strupe, ki učinkujejo na dotik ali na dihalne organe. Taki strupi pridejo s hrano v prebavila čebel in delujejo počasi. Organsko fosfatni insekticidi se v srednjem črevesu raztopijo in pronicajo v hemolimfo, čebeljo kri ali v lipoide, to je v telesno maščobo. Po obeh poteh proniknejo strupi v živčevje, kjer hromijo njihovo delovanje.

Insekticidi, ki so sestavljeni iz kloriranega ogljikovodika pa vplivajo v prvi vrsti na dihalne organe. Lahko pa pridejo s hrano v prebavila. Na dihalu vplivajo s takojšnjo ohromitvijo, preko hrane pa preteče precej časa, da pridejo do živčevja in ohromijo njegovo delovanje.

Zaradi nepravilne zimske zaloge, običajno je to gozdni med, se blatnik preko zime preveč napolni in, kadar ni izleta zaradi neugodnega vremena, popustijo mišice na koncu blatnika in čebele ponesnažijo notranjost panja. Čebele so postale grizave, vendar to ni bolezen, ki bi jo povzročali mikroorganizmi.

Povsem drugačna pa je zadeva s povzročitelji nosemavosti. To so namreč neznansko majhna živa bitja **mikrosporidije**, ki napadajo sluznične celice v srednjem črevesu in jih uničujejo, ker se z njimi hranijo. Črevo zaradi uničenih prebavil celic ne more telesu dovajati dovolj razstavljenih hranilnih snovi in čebela močno opeša. Zaradi tega zapušča srednje črevo manj prebavljena hrana, pomešana z množico trosov nose me in čebele se trebijo izven panja, ob slabem vremenu tudi v njem. Te sladke iztrebke polijejo mlade snazilke v panj in bolezen se naglo širi po vsej družini. Kadar je srednje črevo že močno razjedeno se naglo širi po vsej družini.

deno, tudi zdravila tem čebelam ne morejo več pomagati. Sicer pa je pravočasna uporaba fumadila pri zatiranju nosemavosti zelo uspešna.

Po članku dr. J. NITSCHMANN
v Garten KTZ 17/77
priredil Julij Mayer

NEDISCIPLINA ALI KAJ HUJŠEGA?

V 6/77 številki našega glasila je bil objavljen poziv Čebelarске družine Polje za prevoz čebel v kostanjevo pašo. Prijavilo se je 16 čebelarjev, ki so vsi dobili primerna stojišča. Pri pregledu v dolini Besnice pa je bilo ugotovljeno, da je še 16 neprijavljenih čebelarjev pripeljalo skrivaj 421 AŽ in 16 LR panjev na pašo. Mnogi od njih sploh niso imeli predpisanega spričevala o zdravstvenem stanju družin. Nekateri so se izgovarjali, da so ga pozabili doma! Čebelarji širom

Slovenije, kaj pravite o takem postopku naših čebelarjev? Ali jih smemo trpeti še nadalje v svojih vrstah? Kaj je ukrenil sodnik za prekrške, nam prizadetim čebelarjem Poljske družine ni znano, ker doslej družina še ni bila obveščena o postopku samem in o morebitnih posledicah. Zato ni čudno, da se je v našem okolišu pojavila kuga čebelje zalege in je sedaj naše območje pod zaporo! Kdo jo je privlekel? Sama od sebe ni po zraku priplavala!

Julij Mayer

VABILO

Medobčinska zveza Čebelarски družin Maribor bo imela svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 5. marca 1978, z pričetkom ob 8.30 v prostorih Kmetijske tehniške šole, Vrbanjska 30, Maribor.

Vljudno vabljeni Čebelarске družine in vsi čebelarji naše zveze.

Odbor

PRODAM

Prodam petnajst naseljenih AŽ panjev (devetsatarji), ali samo čebele na satju. Cena po dogovoru.

Janko Marolt, Stična 5, Ivančna gorica

Prodam 20 AŽ panjev s čebelami. Panji so novi!

Rok Celar, Breg pri Predddvoru, 64205 Predddvor

KOLEDAR

MEDNARODNIH ČEBELARSKIH PRIREDITEV V OKVIRU APIMONDIE

- Simpozij o čebelarstvu v deželah s suho klimo: marec 1978, v Tuniziji
- Simpozij o opravljanju rastlin s pomočjo čebel: prvi teden v aprilu 1978, v Avignonu (Francija)
- Tretji mednarodni simpozij o apiterapiji pod pokroviteljstvom Apimondie: v Portorožu, od 11. do 14. septembra 1978
- Drugi čebelarški simpozij o afriških čebelah: v Florianopolisu, Santa Catarina, Brazilija, od 19. do 26. oktobra 1978, organizator je Zveza brazilskih čebelarjev, predložili pa bodo rezultate dela komisije za čebelarstvo tehnologijo
- Simpozij čebelarstva tehnologije v deželah z vročo klimo: organizator je komisija za čebelarstvo tehnologijo in pribor v Havani (Kuba) v novembru 1978
- Simpozij, ki ga bo prav tako v oktobru organizirala Argentina in čigar tematika še ni znana (mogoče o varoatozi?)
- Simpozij o gojenju in uporabi matic in paketnih čebel v San Diegu (Kalifornija, ZDA) v januarju 1979, organizator je Zveza čebelarjev ZDA, simpozij bo v času letne skupščine ameriških čebelarjev
- Simpozij o točenju in skladiščenju medu: v Detroitu (Michigan, ZDA) v januarju 1980, organizator je Zveza čebelarjev ZDA in komisija za čebelarstvo tehnologijo pri Apimondii.

Revue française d'apiculture,
januar 1978

Prevedla: Tilka Jamnik

ČEBELARSKA PERIODIKA V FRANCJI

Čebelarški tisk v francoščini izhaja v Franciji, Alžiriji, Belgiji, Maroku in

Švici. Neodvisno od Francije izhaja le v Belgiji in Švici, vendar je relativno skromen. Revija »L'abeille et l'érable« (Čebela in javor), ki so jo izdajali v Québecu (Kanada), je prenehala izhajati. Nasprotno pa ima Francija obsežno znanstveno dokumentacijo in številna sredstva za širjenje čebelarških informacij.

Dvojezična revija »Apidologie« (Apidologija) izhaja 4-krat letno. Izdajata jo INRA (Francija) in Arbeitsgemeinschaft der Institut für Bienenforschung (Zvezna republika Nemčija). Vzemno prinaša raziskovalna dela v originalnem jeziku s povzetki v drugem jeziku.

»Bulletin technique apicole« (Tehnični čebelarški bilten) objavlja tehnične raziskave raziskovalcev in tehnikov INRA, ki raziskujejo čebele in ostale socialne žuželke, ter članke profesionalnih čebelarjev, ki imajo veliko delovnih izkušenj. Izide 4-krat letno. Večina dokumentov, ki ga sestavljajo, so originalne publikacije. Vsak dokument se lahko oddvoji in uvrsti po želji uporabnika.

Na profesionalnem nivoju obstajajo mesečne revije, ki uhajajo tehnični kontroli raziskovanja:

»L'Abeille de France« (Francoska čebela), ki jo izdaja Centralno čebelarstvo združenje. »La Revue Française d'Apiculture« (Francoska čebelarstva revija), ki objavlja uradne akte Nacionalne zveze francoskega čebelarstva, Sindikata francoskih proizvajalcev medu in Tehničnega čebelarstva instituta. Prevode in izvlečke najzanimivejših člankov iz te revije lahko redno prebirate v našem Slovenskem čebelarju.

»La Santé de l'Abeille« (Zdravje čebel), ki jo izdaja Nacionalna federacija regionalnih sanitarnih čebelar-

skih organizacij (FNOSAD), izhaja 4-krat letno in jo prejemamo tudi v našem uredništvu.

Sledita posebni reviji:

»La Gazette Apicole« (Čebelarški časnik), ki je bil ustanovljen leta 1910.

»Abeilles et Fleurs« (Čebele in cvetje), ki jo izdaja družina Trubert iz Chartresa od leta 1748, ko čebelarški poklic prehaja od očetov na sinove.

Obstaja precej regionalnih in lokalnih revij kot na primer »L'Ouest Apicole« (Čebelarstvo na zahodu).

Po drugi strani CIDA (Čebelarški informacijski in dokumentacijski center), ki ima svoj sedež v mestu Echouffour (okrožje Orne), zagotavlja specialne publikacije, oskrbuje s filmi in diapozitivi ter posreduje informacije po pošti. Za francoske čebelarje in ostale francosko govoreče čebelarje predstavlja neizčrpen fond informacij.

Avtor: J. Nivaille

La Belgique Apicole, junij 1977

Priprava: Tilka Jamnik

NOVODOBNE BOLEZNI ODRASLIH ČEBEL

Zaradi množične uporabe kemičnih zatiralnih sredstev v poljedelstvu ter zaradi poslabšanja pašnih razmer izgubljajo naše čebele naravno odpornost

proti boleznim. Zato se pojavljajo nova obolenja, vendar strokovnjaki doslej še niso našli pravega leka proti njim. V zadnjih letih najdemo v poročilih vedno pogostejše imeni septikemija in riketioza.

Riketioza je krvna bolezen čebel. Podrobneje jo je preučeval dr. WILLE s čebelarskega zavoda v Bernu (Švica). Njen povzročitelj je mala riketia, sorodnica povzročitelja pegavice. Po velikosti je manjša od bakterije, toda večja od virusov. Pri dihanju prihaja z zrakom v čebelje dihalne organe in v kri, ki jo nato razkrajajo. To razkrajanje krvi lahko nastopa kot samostojna bolezen, največkrat pa je združena z nosečnostjo ali s pršico. Tako so izgube zaradi riketioze doslej mnogokrat pripisali nosečnosti. Marsikatera nerazumljiva uničenja celih čebelarstev si lahko razlagamo edino na njen račun. Na mednarodni ravni skušajo mnogi strokovnjaki pojasniti njen pojav in iščejo rešitev proti napadom te bolezni.

Tudi septikemija je krvna bolezen, ki pa jo povzročajo določene bakterije. Bolezen se naglo širi in zelo slabi družine. Često nastopa v zvezi s pršicami ali z riketiozami. Bolezen se širi preko dihalnih organov in v dotiku zdrave čebele z obolelo. Krepeke in odporne čebele prebolijo to bolezen same od sebe. Septikemija napada tako čebele kot matice in tudi trote. Nekateri priporočajo, da med pičo pomešamo nekoliko limoninega soka. Sicer velja zdravljenje enako kot za nosečo. Zelo priporočljivo je vsekakor kombinirano zdravljenje, ker nastopa bolezen dostikrat v sklopu z drugimi boleznimi.

Iz raznih virov sestavil Julij Mayer

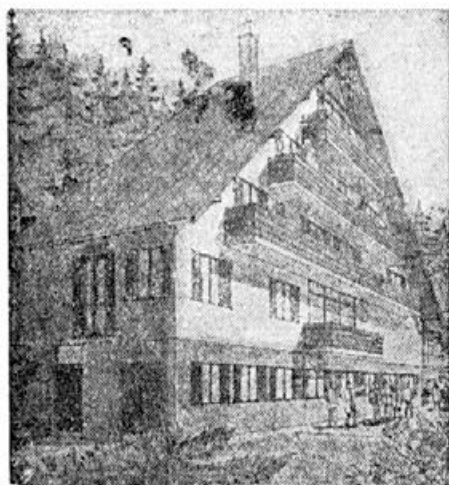
JUBILEJNA MEDALJA PREDSEDNIKU ROMUNIJE NIKOLAJU CEAUSESCU

Predsednik SR Romunije Nikolaj Ceausescu je sprejel 8. novembra pretečenega leta predsednika Apimondie prof. dr. inž. V. Harnaja in generalnega sekretarja Apimondie dr. Kannamela ob navzočnosti obeh namestnikov predsednika Ceausescuja.

Ob tej priložnosti je bila predsedniku SR Romunije izročena jubilejna medalja Apimondije, katera mu je bila dodeljena na XXIV. mednarodnem kongresu kot priznanje za zasluge in pomoč.

Ko se je predsednik Ceausescu toplo zahvalil za pozornost in odlikovanje, je zaželel mednarodni organizaciji čebelarjev čim več uspehov.

M. M.

Prispevki za ČIC

Kravanja Emil, ČD Tolmin	20,—
Mrakič Ciril, ČD Tolmin	12,—
Soudat Oskar, ČD Tolmin	10,—
Lavrenčič Jožef, ČD Tolmin	20,—
Kašca Edi, ČD Tolmin	10,—
Komac Zoran, ČD Tolmin	14,—
Komac Branko, ČD Tolmin	20,—
Hosner Jakob, ČD Tolmin	26,—
Berginc Franc, ČD Tolmin	30,—
Berginc Andrej, ČD Tolmin	34,—
Kravanja Jožef, ČD Tolmin	100,—

Skočir Stanko, ČD Tolmin	50,—
Škapin Milan, ČD Pivka	100,—
Vidmar Franc, ČD Pivka	20,—
Ludvik Lado, ČD Pivka	20,—
Sitinger Janez, ČD Pivka	20,—
Vadnal Srečko, ČD Pivka	30,—
Cucek Ivan, ČD Pivka	30,—
Sila Armin, ČD Pivka	30,—
Damej Ivan, ČD Pivka	55,—
Požar Ivan, ČD Pivka	50,—
Margon Ernest, ČD Pivka	10,—
Lenasi Franc, ČD Pivka	50,—

ČD Malečnik	200,—
Škof Anton, ČD Malečnik	300,—
Harb Ignac, ČD Malečnik	100,—
Cvirn Juri, ČD Malečnik	100,—
Hribernik Jože, ČD Malečnik	50,—
Maček Franc, ČD Malečnik	50,—
Zelenik Jože, ČD Malečnik	50,—
Knuplež Jože, ČD Malečnik	50,—
Veber Alojz, ČD Malečnik	45,—
Ditrih Stanko, ČD Malečnik	30,—
Peternejl Jože, ČD Malečnik	20,—

Clani ČD Pernica	800,—
Clani ČD Komendo	600,—
Rihar Andrej ČD Ljubljana	50,—
Cmer Ladislav, Skofja vas	100,—
Cedilnik Viktor, Ljubljana	103,50

Saldo na dan 31. 12. 1977 znaša 184.222,90 din.

Vsem darovalcem iskrena hvala.

OBVESTILO

V okviru predavanj iz čebelarstva študentom Biotehniške fakultete bo priredil prof. dr. Jože Rihar v februarju in marcu t. l. cikel predavanj o »Vzreji in oseme-njevanju matic«. Prvo predavanje bo 17. 2. 1978 s pričetkom ob 14.30 uri na Bioteh-niški fakulteti, Ljubljana, Jamnikova 101.

Interesente vabimo, da obisk prijavijo na naslov: Zavod za čebelarstvo, Ljub-ljana, Rožna dolina c. XIX/2, najkasneje do 15. 2. da bi mogli rezervirati ustrezno predavalnico.

Prof. dr. J. Rihar

Popravek: V letošnji prvi številki SI. čebelarja in kazalu za leto 1977 je prišlo do neljube pomote pri pisanju imena in pri.mka Julija Mayerja, za kar se mu opravičujemo.

Uredništvo

Jože Ravnik

Dne 27. oktobra smo se številni prijatelji in čebelarji posloviili na pokopališču v Bohinjski Bistrici od Jožeta Ravnika.

Rodil se je 25. 1. 1920 v Bohinjski Bistrici. V Kranju se je izučil za ključavničarja, kjer je to delo opravljal do svoje prezgodnje smrti. Bil je zaveden Slovenec in je ob razsulu stare Jugoslavije padel v nemško ujetništvo, iz katerega je pobegnil in se 1. 11. 1943 priključil borcev NOV, kjer je ostal do konca vojne.

Bil je organiziran čebelar več kot 25 let, skromen in vedno voljan dohrhotno pomagati vsem, ki smo ga za pomoč prosili. Zaradi teh lastnosti in aktivnega dela v čebelarji organizaciji je tudi prejel odlikovanje Antona Janše III. stopnje.

Dragi Jože, ohranili te bomo v najlepšem spominu, in se ti zahvaljujemo za tvojo nesebično pomoč. Naj ti bo lahka slovenska zemlja.

Tvojim najbližjim pa izrekamo iskreno sožalje.

Čebelarjska družina
Boh. Bistrica

ANTON KOLAR

V kratkem času smo izgubili že tretjega člana naše družine.

Sedaj se poslavljamo od tebe Anton, ki si bil najstarejši član, velik ljubitelj in oboževalec čebelnega rodu.

Rodil si se sredi smrekovega raja v Podhomu pri Bočnji pred 83 leti. Tvoji predniki, ki so v prostem času in ob nedeljskih popoldnevih radi posedali in kramljali o svojih vsakdanjih težavah pred čebelnjakom, napolnjenim s samimi kranjiči, so te vzgojili in te navdušili za čebelarji rod. Že z 19 leti si postal čebelar in si bil do svoje

visoke starosti marljiv in vester gojitelj čebel. Vsi starejši in mlajši čebelarji so te poznali kot najbolj rednega člana, saj nisi zamudil nobenega sestanka ali kakšnega drugega zbora, kjer se je govorilo ali razpravljalo o čebelah.

Tvoj čebelji rod ti ni bil vir kakšnega dobička ali materialne koristi, tebi so bile čebele vzor pridnosti, marljivosti in skromnosti, kakršen si bil vse svoje življenje.

Za tvoje prizadevanje in za napredek čebelarstva si bil odlikovan z redom Antona Janše III. stopnje, ki je visoko priznanje za čebelarjske zasluge.

Čebelarstvo se je gojilo na tvojem domu že nad 200 let, sicer bolj v skromnih pogojih, danes, ko si vzgojil mlado čebelno potomstvo — saj je tvoj 14-letni vnuk že vnet čebelar — pa kraljuje sredi smrekovih gozdov lep in vzorno urejen čebelarji dom poln žnidrečičevih panjev.

Zapustil si čebelarjske vrste kot pravi čebelar in mi čebelarji se te bomo radi spominjali in ti bomo hvaležni. Z našo čebelarjsko zastavo te spremljamo k zadnjemu počitku in se poslavljamo s hvaležnostjo od tebe.

Naj ti bo lahka zemlja domača!

Za čebelarjsko družino Gornji grad
Jože Tratnik

VALENTIN BIZJAK

Dne 6. novembra 1977 smo ob veliki udeležbi domačinov, prijateljev in znancev pokopali v domačem kraju na Viču pri Ljubljani Valentina Bizjaka, člana čebelarjskega društva »Dolomiti« iz Polhovega Gradca.

Življenjska pot Valentina se je začela leta 1903. Po končani šoli se je šel učiti za čevljarja in leta 1926 postal čevljarji mojster. Prvi roj pa je ogrebel še kot 10-letni deček. Od takrat naprej je bil vester in napreden čebelar. Svoje ljubljene je prevajal po vsej Jugoslaviji in bil priljubljen kamor je prišel.

Ko se je v Polhovem Gradcu ustanovilo čebelarstvo se je prostovoljno vključil vanj, da bi pomagal pri uresničitvi sprejetih nalog posebno še pri gradnji doma čebelarjev. Tu je bil med prvimi, ko so se polagali temelji. Ne da se povedati, kako se je veselil dneva, ko bomo betonirali zadnjo ploščo, da bi pomagal kjer bi bilo to potrebno. Toda smrt je bila močnejša od želja in ga iztrgala iz naše sredine. Ženi je vzela moža, hčerki očeta nam pa zvestega in priljubljenega člana in tovariša.

Čebelarji sočustvujemo s tvojo ljubečo družino in ji izrekamo naše iskreno sožalje, tebi pa izrekamo vso zahvalo za ves vložen trud in dobra dela, ki si jih doprinal našemu društvu.

Zelimo ti miren počitek v kraju, kjer se je začela in končala tvoja življenjska pot. Valentin, počivaj v miru, mi čebelarji pa te bomo ohranili v najlepšem spominu.

Čebelarstva družina Dolomiti
Polhov Gradec

NAŠ FRANCE

Ni ga več! Rojen je bil 10. oktobra 1904 v Smokuču na Gorenjskem. Rojak A. Janše. Umrli je 11. julija 1977. Čebelarji, svoji in prijatelji smo ga pospremili k zadnjemu počitku na pokopališče na Rodine 13. julija 1977.

Ob odprtem grobu se je od njega poslovil in izrekel poslovilne in tolažilne besede v imenu čebelarstva družine Begunje njen predsednik tov. Janko Krmelj.

Bil je član od njene ustanovitve. Njegov oče je bil čebelar prek 50 let. Tudi on je čebelaril skromno in preudarno prek 40 let. Res ne z veliko številko številom družin, smemo pa zapisati, da je bil stalen in trden čebelar Janševoga kova. Spričo njegove kratke in zahrbtnje bolezni je bila njegova največja skrb kaj bo z njegovimi ljubljenskimi? Res je, skrb ni zaman. Nič koliko dragocenega znanja in izkušenj je s čebelami vred pokopanih. Vendar pa bo njegov sin ob podpori članov čebelarstva družine Begunje na Gorenjskem s prizadevnostjo nadaljeval že zakoreninjeno stoletno čebelarstvo v Janševem rojstnem kraju.

France! Kar si naredil v prid čebelarstva si naredil tudi v korist okolja in narave, v korist nas vseh. Zato smo ti neizmerno hvaležni. Počivaj v miru v domači zemlji.

Čebelarstva družina
Begunje na Gorenjskem

ANTON REBOLJ

26. 11. 1977 nas je v 98. letu starosti zapustil član ČD Kranj Anton Rebolj »Pine« iz Klanca v Kranju, roj. 15. 12. 1880.

Član ČD je postal leta 1911 v Mojstrani.

Čebelariti je začel že kot deček pri očetu Janezu na Klanec. Posebno ga je za čebelarjenje navdušil stric žene, znani čebelar Ambrožič iz Mojstrane. Ko je bil leta 1908 nastavljen kot višji železniški uradnik v Mojstrano, je tudi tam postavil velik čebelnjak. Čebelaril je s številnimi kranjski in je te vzgajal tudi za prodajo, katerih trgovina je takrat zelo cvetela.

Do zadnjega je z vso vnemo prebiral Slov. čebelarja. Mnogo letnikov je urejal in hranil. Bil je čebelarstvo zelo izobražen in nasploh zelo razgledan. Bil je odlikovan z redom III. stopnje Antona Janše.

Za njim bo čebelaril vnuk Janez Rebolj in bodo tako čebele pri hiši tudi v 4. rodu zapored.

Naj mu bo lahka slovenska zemlja!

ČD Kranj

DELOVNA ORGANIZACIJA

Gozdno gospodarstvo Maribor

Tyrševa ul.15

preko temeljnih organizacij združenega dela: RUŠE,
LOVRENC NA POHORJU, PODVELKA, OPLOTNICA,
ORMOŽ, ZA GRADNJE IN MEHAN.

In obratov za kooperacijo: OŽBOLT OB DRAVI,
LOVRENC NA POHORJU, SLOVENSKA BISTRICA,
MARIBOR, PTUJ.

Gospodari z družbenimi gozdovi in gozdovi v držav-
ljanski lastnini, samostojno gradi gozdne komunikacije
in gozdarske stavbe, goji divjad ter izvaja lovski, ribo-
lovni letni in zimski turizem.